

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ANALÝZA POUŽÍVÁNÍ "PASSATO REMOTO" V KONTRASTU S "PASSATO
PROSSIMO" V SOUČASNÉ HOVOROVÉ ITALŠTINĚ

Vedoucí práce: Dott. Fabio Ripamonti, Ph. D.

Autor práce: Dominika Kazíková

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 4.

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „Analýza používání "passato remoto" v kontrastu s "passato prossimo" v současné hovorové italštině“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3. prosince 2017

.....

Poděkování

Zde bych chtěla z celého srdce poděkovat své rodině, přátelům a partnerovi za neochvějnou důvěru a podporu při mém studiu a psaní této bakalářské práce. Stejně velká vděčnost patří i Dott. Fabiu Ripamontimu, Ph.D., který byl velice trpělivým vedoucím této práce a mnohokrát mu děkuji za jeho cenné nápady a rady. Dále bych ráda poděkovala i doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D., který mi taktéž velmi pomohl a poskytl mi rady stejně tak cenné.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zaměřuje na pozorování používání minulých časů “passato prossimo“ a “passato remoto“ v současné hovorové italštině, je soustředěna na oba zmíněné časy, a dále i na komparaci s imperfektem. Představený je i mluvený projev v nezbytně nutném rozsahu.

Práce pojednává o nejednotném použití výše uvedených časů a poukazuje na to, že není vždy použit čas podle pravidel, která jsou uvedena v gramatikách. Zjišťuje, z jakého důvodu rodilí mluvčí používají odlišné časy, i když hovoří o stejné historické události či osobnosti a zdali pro toto vysvětlení existují určitá pravidla, či jaké okolnosti k volbě časů rodilé mluvčí vedou. Zvýšené používání času “passato remoto“ se rozchází s teoriemi uvedenými v různých učebnicích a mluvnících, které definují tento minulý čas jako v „úpadku“ používaný spíše v knihách nebo občany jižní části země.

Dotazníkové šetření, které je aplikováno na rodilé mluvčí a díky němuž se tato práce dále rozvíjí, je hlavním pilířem této práce. Průzkum obsahuje i sledování dokumentů a rozhovorů, ve kterých se oba časy vyskytují, kdy jsou výsledky jednotlivě analyzovány.

Klíčová slova

Passato prossimo

Passato remoto

Imperfektum

Slovesný vid

Mluvený jazyk

Abstract

This bachelor thesis focuses on observing the use of “passato prossimo” and “passato remoto” past tenses in contemporary speaking Italian. It is focused on both already mentioned tenses and then also on the comparison with perfect tense. Speech is also introduced in the thesis in necessary extent.

Thesis deals with inconsistent use of tenses mentioned above and it shows it is not always used according to grammar rules. It looks into the reason why native speakers tend to use tenses differently, even if they talk about the same historical event or an influential person and if there are any rules or circumstances showing why native speakers tend to use particular tenses.

More frequently used tense “passato remoto” differs from theories stated in various textbooks and grammars, which define this past tense as a tense in „decay“ used mostly in books or used by inhabitants of southern part of the country. Questionnaire which is applied on native speakers is the reason why this thesis keeps progressing and is the main pillar of this thesis. Research also consists of watching documentaries and interviews, in which both of the tenses occur and subsequently the results are individually analyzed.

Key words

Present perfect

Simple past

Imperfect

Aspect

Spoken language

OBSAH

Úvod.....	8
1 TEORETICKÁ ČÁST	9
1.1 Základní informace a charakteristika zkoumaných časů	9
1.1.1 Slovesný vid.....	9
1.1.2 Passato prossimo - perfektum složené	11
1.1.3 Passato remoto - jednoduché perfektum	12
1.1.4 Rozdíly v užívání PP a PR.....	14
1.2 Slovesný čas imperfetto - imperfektum	16
1.2.1 Porovnání jednoduchého a složeného minulého času.....	17
1.3 Presente storico (prézens historický) a futuro storico n. retrospettivo.....	18
1.4 Mluvený jazyk.....	18
1.4.1 Faktory komunikace	19
1.4.2 Funkce jazyka	20
2 PRAKTICKÁ ČÁST	22
2.1 Metodika	22
2.2 Cíle práce	23
2.3 Rozdělení Itálie	23
2.4 Dotazníkový průzkum.....	24
2.5 Vyhodnocení průzkumu	39
2.5.1 Užívání analyzovaných časů ve standardní mluvené italštině.....	39
2.5.2 Četnost užívání passata prossima a passata remota za pomoci korpusu... 40	
2.5.3 Zkoumání užívání PP a PR v mluvené podobě.....	42
2.6 Výsledky průzkumu	47
Závěr	49
Conclusione	51

Bibliografie	53
Seznam obrázků.....	55
Seznam tabulek	56
Seznam zkratek	57
Seznam odkazů dokumentů	58

ÚVOD

Bakalářská práce, jejíž téma je „Analýza používání "passato remoto" v kontrastu s "passato prossimo" v současné hovorové italštině“ má za úkol zjistit důvody čtenějšího užívání času "passato remoto" vůbec, jeho častější výskyt v hovorovém jazyce obyvatel ze severní části země a dále jakým způsobem rodilí mluvčí tento čas vnímají. Téma je pro mě velice zajímavé a aktuální, protože jsem se při studiu na padovské univerzitě sama setkala s mnoha studenty jak z jihu, tak severu země a tento fenomén jsem osobně pozorovala a pociťovala.

Práce je rozdělena na část teoretickou, která je dále rozdělena na 4 kapitoly, přičemž jsou tyto kapitoly dále členěny na menší celky, a na část praktickou, která je zpracována pomocí trojího výzkumu.

V teoretické části jsou uvedeny základní informace o zkoumaných časech, jejich tvoření, rozdíly mezi nimi a obecné informace o mluveném projevu a jeho dělení.

Praktická část je rozdělena na dotazníkové šetření, které zjišťuje základní informace o respondentech (místo narození či pobytu, věk, vzdělání, zda užívají dialekt...) a zjišťuje jejich volbu minulého času v konkrétních případech. Díky tomuto šetření jsem provedla další dva výzkumy nezbytné pro vznik této práce. Nejprve pracuji s korpusem, kde zjišťuji četnost a poměr výskytů obou zkoumaných časů. Poté analyzuji výskyt a užívání těchto časů v mluveném projevu rodilých mluvčích, kteří jsou různé věkové hranice, vzdělání i z odlišné části země. Témata, o kterých mluvčí pojednávají, jsou rozdílného charakteru a rovněž pojednávají o událostech či lidech z různého časového údobí.

1 TEORETICKÁ ČÁST

Nejprve je uveden slovesný vid, jak v jazyce českém, tak v jazyce italském. Zmiňuji ho v dalších kapitolách v rámci charakteristik minulých časů, které jsou hlavními pilíři bakalářské práce. Hned po ‚vidovosti‘ následuje kapitola pojednávající o prvním ze zkoumaných minulých časů, a to „passato prossimo“ (PP). Obecně se s časem seznámíme, uvedeme si, jak se čas tvoří a jakou má podobu a v neposlední řadě si uvedeme, za jakých situací a podmínek se čas používá. Totéž následuje i v případě minulého času „passato remoto“ (PR). Poté si uvedeme, v jakých situacích se uvádí jeden, či druhý minulý čas a ukážeme si rozdíly v jejich užívání. Dále si zmíníme i třetí minulý čas, a to „imperfektum“, které je časem nedokonavým, avšak je velmi často užíváno s výše zmíněnými minulými časy PP a PR. Později je vidno, že ne vždy odpovídá gramatika, která je zde uvedena, použití v praxi v mluveném projevu.

Tato práce se zabývá mluvenou formou jazyka, a je tedy na místě, abychom si v teoretické části uvedli i základní informace o mluveném jazyce, faktorech komunikace a funkcích jazyka.

1.1 Základní informace a charakteristika zkoumaných časů

V této části si uvedeme základní informace o minulých časech, které se v této práci budou srovnávat, a to „passato prossimo“ a „passato remoto“ z hlediska jejich tvoření a základních charakteristik. Poté si uvedeme i třetí způsob minulého času, a to „imperfektum“, které je na rozdíl od PP a PR, které jsou časy dokonavými časem nedokonavým.

1.1.1 Slovesný vid

V předchozí kapitole zmiňuji dokonavost a nedokonavost zkoumaných časů. V této podkapitole uvedu základní informace o této problematice. Aspekt jsem zde nastínila velice jednoduše a nerozebírala jsem jej do větších detailů, neboť je to velice citlivé téma, které je interpretováno a děleno různými způsoby.

V českém jazyce používáme pro vyjádření dokonavosti či nedokonavosti předpony a přípony. Ze slovesa s videm nedokonavým lze tedy pomocí předpony vytvořit sloveso s videm dokonavým: *jít x přijít*. Ze slovesa s videm dokonavým lze vytvořit sloveso s videm nedokonavým pomocí přípony: *najít x nacházet*. Dokonavá slovesa nemohou

vyjadřovat přítomný čas: *dohrál, dohraje* - buď vyjadřují minulost, nebo se teprve odehrají. Nedokonavá slovesa se nevyjadřují k dosažení cíle, zda byl děj dokončen: *četla jsem* - není jasné, jestli jsem knihu dočetla nebo zda budu pokračovat, stejně jako *budu číst* nebo *zrovna čtu* – v obou případech jde o průběh. (POLDAUF, Ivan, 2011)

V italském jazyce můžeme najít hned několik různých dělení aspektu, vybrala jsem si takové, se kterým jsem pracovala v rámci studia. Aspekt si rozdělíme na lexikální (*aspetto lessicale*), gramatický a na *Aktion-sart*, což je povaha slovesného děje (PSD). Toto téma je zmíněno okrajově, neboť není předmětem studia této bakalářské práce.

L'aspetto lessicale (azione verbale) je v italském jazyce lexikální vid, který nám dělí slovesa na *durativi* („trvací“), a to slovesa taková, která trvají v čase, například sloveso *studiare* („studovat“). S časovými komponenty se užívají většinou bez předložky nebo s předložkou *per*: *Ha studiato l'italiano per due ore*. Na druhé straně máme slovesa, která dospějí k vnitřní hranici, kde se zastaví a dále nepokračují: *Ha imparato l'italiano in due anni*. Tato věta nám sděluje, že daná osoba již italsky umí a dále se učit nemusí, na rozdíl od prvního příkladu, kde se pouze dozvídáme délku studia. *Durativi* tedy trvají tak dlouho, jak agens („činitel“) chce. Dále se dělí na slovesa *non durativi*, která proběhnou v jednom okamžiku, například sloveso *esplodere* („explodovat“).

L'aspetto grammaticale – v jazyce českém má morfologická kategorie vlastní slovesa, která vybírá mluvčí podle toho, jak chce situaci ztvárnit: *jít na koupaliště x přijít na koupaliště*. V italštině je vazba minulých časů, v češtině volba dokonavá či nedokonavá:

Piero andava in piscina e incontrò Luca („Piero šel na koupaliště a potkal Lucu“) - nevíme, jestli Piero na koupaliště došel.

Piero andò in piscina – říkáme, že na koupaliště došel. Presentace je rozdílná, avšak děj je stejný.

Aktionsart (PSD) vyjadřuje fáze slovesného děje. Jedná se o perifráze. Fáze procesu a intenzitu vyjádříme opisnými vazbami. V češtině PSD vyjádříme pomocí předpon a přípon: *psát (imperfektní) x dopsat (perfektní)*. V italštině pomocí opisné vazby: *scrivere* („psát“ - imperfektní) *x finire di scrivere* („dopsat“ – perfektní). (BERTINETTO, 1986; POLDAUF, Ivan, 2011)

1.1.2 Passato prossimo - perfektum složené

Nejprve si uvedeme paradigma dvou sloves, které jsou používány jako pomocná slovesa jakéhokoli jiného slovesa a mohou být považovány za podpůrné sloupce všech italských konjugací - pomocné sloveso *avere* (io ho, tu hai, lui ha, noi abbiamo, voi avete, loro hanno) a *essere* (io sono, tu sei, lui è, noi siamo, voi siete, loro sono) (SERIANNI, 1989)

PP je minulý čas složený, který je ukončen a vyjádřen dokonavým videm. Tvoří se pomocí slovesa pomocného, které je vyskloňováno v přítomném čase (*avere* nebo *essere* viz výše) a příčestí minulého slovesa významového (il participio passato).

Tabulka 1: skloňování pomocných sloves avere a essere

vzor: avere		vzor: essere	
ho avuto	abbiamo avuto	sono stato, a	siamo stati, e
hai avuto	avete avuto	sei stato, a	siete stati, e
ha avuto	hanno avuto	è stato, a	sono stati, e

Zdroj 1: vlastní

Pokud se časuje s pomocným slovesem *essere*, nastává shoda příčestí s podmětem (což platí u všech složených časů). Při časování s pomocným slovesem *avere* nastává shoda jenom tehdy, pokud ji předchází předmět přímý, který se nachází před slovesem (příčestí se s předmětem přímým shoduje v rodě a čísle). Předmět přímý je opakován zájmenem: *La torta l'ha mangiata io.* (,Dort, ten sem snědla já.')

S pomocným slovesem *essere* se časují:

1. zvrtná slovesa – *lavarsi* (,umýt se')
2. některá slovesa, která vyjadřují pohyb – *andare* (,jít')
3. některá slovesa, která vyjadřují změnu stavu nebo trvání – *morire* (,umřít')

S pomocným slovesem *avere* se časují:

1. slovesa přechodná - tzn. že mají předmět ve 4. pádě - *ho provato il vestito* (,vyzkoušela jsem si šaty')

2. slovesa nepřechodná - tzn. mají pohyb sami o sobě nebo se jedná o neplánovanou činnost - *ho ballato* („tančila jsem“)

PP vyjadřuje děj, který proběhl nám čase blízkém nebo v časovém období, které trvá dosud:

Due giorni fa ho incontrato mia nonna. („Dva dny zpět jsem potkal svoji babičku“).

PP dále vyjadřuje děj skončený v minulosti, který má nějaký vztah k přítomnosti nebo svými důsledky do ní zasahuje:

Stamattina abbiamo capito il suo problema. („Dnes ráno jsme pochopili jeho problém“). (HAMPLOVÁ, 2004; CHYBOVÁ, 2007; BAHNÍKOVÁ, a další, 1998)

1.1.3 Passato remoto - jednoduché perfektum

PR je jednoduchý minulý čas« vzdálený »a stejně jako PP je vyjádřen dokonavým videm. U pravidelných sloves se tvoří od slovesného kmene pomocí koncovek:

1. třída (-are)	-ai, -asti, -ò,	-ammo, -aste, -arano
2. třída (-ere)	-ei (etti), -esti, -è (ette),	-emmo, -este, -erono (-ettero)
3. třída (-ire)	-ii, -isti, -ì,	-immo, -iste, -irono

Slovesa, která jsou ukončena koncovkou - *ere* mají v 1. a 3. osobě singuláru a 3. osobě plurálu dva možné tvary, které jsou ekvivalentní, viz výše. Existuje i nepravidelná forma PR, která je dělena do skupin:

1. podle přičestí minulého daného slovesa. Většina sloves na -*ere*, tvoří PR nepravidelně. Uvedeny jsou všechny osoby jednotného čísla a 3. osoba čísla množného:

Přičestí minulé končící na -*SO* (inf. *accendere* → *acceso*), PR tedy končí na -*SI* (*accesi, accendesti, accese, accesero*). Dále sem patří slovesa jako např. *chiudere, correre, decidere, prendere* atd.

Příčestí minulé končící na –(S)TO (inf. piangere → pianto), PR tedy končí na –SI (piansi, piangesti, pianse, piansero). Dále např. assumere, chiedere, vincere atd.

Příčestí minulé končící na –SSO (inf. discutere → discusso), PR tedy končí na –SSI (discussi, discutesti, discusse, discussero). Dále např. esprimere, muovere atd.

Příčestí minulé končící na –TTO (inf. scrivere → scritto), PR tedy končí na –(S)SI (scrissi, scrivesti, scrisse, scrissero). Dále např. leggere, stringere, distruggere, atd.

2. podle zdvojené kmenové souhlásky u PR, kde je uveden infinitiv následován PR prvních třech osob jednotného čísla a 3. osoby čísla množného (inf. conoscere → conobbi, conoscesti, conobbe, conobbero). Dále jen infinitivy a 1. osoba PR (cadere → caddi, crescere → crebbi, nascere → nacqui, vivere → vissi, atd. (BAHNÍKOVÁ, a další, 1998)

PR nepravidelných sloves:

1. pravidelně - andare → andai, dovere → dovei/dovetti, potere → potei, morire → morì, salire → salii, uscire → uscii
2. nepravidelně – viz tabulka2 a mnohá další.

Tabulka 2: nepravidelná slovesa v PR

Infinitiv	1. osoba sg.	2. osoba sg.	3. osoba sg.	3. osoba pl.
bere	bevvi	bevesti	Bevve	bevvero
Dare	diedi/detti	desti	diede/dette	diedero/dettero
Dire	dissi	dicesti	Disse	dissero
Fare	feci	facesti	Fece	fecero
Essere	fui	fosti	Fu	furono
Avere	ebbi	avesti	Ebbe	ebbero

Zdroj 2: Vlastní

PR vyjadřuje jednorázové děje ukončené v minulosti ať už v blízkém či vzdáleném časovém období, které nemají žádný vztah k přítomnosti. Ve srovnání s PP vyjadřuje vzdálenou minulost, ve srovnání s imperfektem přesně vymezený děj. (WOTKEOVÁ,

1991). Používá se zejména v psaném jazyce, jako např. vyprávění, historické spisy atd. Z geografického hlediska je jednodušší setkat se s PR v hovorové řeči na jihu více než na severu země.

Nel 1916 realizzò la trasmissione con onde corte. (‘V roce 1916 byl realizován přenos krátkými vlnami’).

Decisi di non andare a Madrid per non spendere troppi soldi. (‘Rozhodl jsem se nejet do Madridu, abych neutratil hodně peněz’). (BAHNÍKOVÁ, a další, 1998; HAMPLOVÁ, 2004; CHYBOVÁ, 2007)

1.1.4 Rozdíly v užívání PP a PR

Nyní si co nejpřehledněji uvedeme základní rozdíly v používání minulých časů PP a PR.

- 1) PP je ukončený děj v minulosti, který ale může být spojený s přítomností (s každodenními událostmi v životě):

Ho finito il mio compito e adesso preparo la cena. (‘Dokončil jsem svůj úkol a teď vařím večeři’).

PR je ukončený děj v minulosti, který už není nijak spojený s přítomností (historické události):

La seconda guerra mondiale finì nel 1945. (‘Druhá světová válka skončila v roce 1945’).

Obě dvě události proběhly v minulosti a u obou se jedná o dokonavost. Rozdíl je ve vzdálenosti děje (v případě PP nedávný minulý děj, v případě PR se jedná o děj vzdálený) a ve spojitosti času s dějem přítomným. Tato spojitost se v případě PR nevyskytuje a jedná se tedy čistě o historickou událost.

- 2) PP dále určuje děj, který se odehrál v daném časovém úseku, který není zcela ukončen a může nám vyjadřovat i děje, které jsou již dávno minulé:

In questo secolo ci sono stati tanti attentati terroristici. (,V tomto století proběhlo mnoho teroristických útoků‘).

PR se používá při vyjádření děje, který proběhl v určité epoše, která je již definitivně ukončena:

Nel secolo passato ci furono due guerre mondiali. (,V minulém století byly dvě světové války‘).

V případě PP jsou již děje ukončené i několik let, ale časové údobí stále trvá a další atentáty mohou být v tomto století stále spáchány. V případě PR se již další války odehrát nemohou, protože předešlé století je již definitivně ukončeno.

- 3) PP se používá při dějích, jejichž důsledky zasahují do přítomnosti:

Gli antichi romani hanno progettato strade che sono ancora in uso. (,Římané postavili silnice, které se ještě užívají‘).

Byť se jedná o dávnou historii, věta nám sděluje fakt, že se tyto silnice stále využívají, a proto je zde použito PP.

PR je děj, který je ukončený a v historii nám ukazuje nějaký historický fakt:

Gli antichi romani progettarono molte strade. (,Staří Římané projektovali mnoho silnic‘).

Jedná se o téměř totožnou větu, avšak zde chybí informace, která je v předešlé větě, a to následky, které jsou přítomny v dnešní době. Ve druhém případě nám pouze sděluje danou skutečnost, a proto je zde použito PR. (BAHNÍKOVÁ, a další, 1998)

- 4) U PP a PR je důležité vnímání toho, jak plyne čas reálně, tak i vnímání času po stránce emotivní.

Cristoforo Colombo nacque nel XV secolo. (,Kryštof Kolumbus se narodil v 15. století‘).

Durante la seconda guerra mondiale nostro nonno combatté nella Resistenza. (,Během druhé světové války náš dědeček bojoval jako partyzán.‘).

V první větě musí být použito PR nejen kvůli tomu, že nás od události dělí několik století, ale také proto, že doba, ve které žil Kryštof Kolumbus se vymyká naším vědomostem. Ve druhé větě se zdůrazňuje, že je dědečkova zkušenost dávná a od nás vzdálená jak z hlediska reálného času, tak i z jeho vnímání emotivního.

Kdybychom chtěli vyjádřit velkou psychickou zkušenost dědečka, který je buď ještě naživu, nebo je již po smrti, ale jeho vzpomínky jsou nadále pro nás důležité a natolik citlivé, tak použijeme PP:

Durante la seconda guerra mondiale nostro nonno ha combattuto nella Resistenza. (PATOTA, 2006)

1.2 Slovesný čas imperfetto - imperfektum

Imperfektum je čas jednoduchý a nedokonavý. Tvoří se z infinitivu tak, že se odtrhnou koncovky (-are, -ere, -ire). V indikativu se vkládá přípona -v- před osobní koncovky:

1. třída (-are) -avo, -avi, -ava, -avamo, -avate, -avano

2. třída (-ere) -evo, -evi, -eva, -evamo, -evate, -evano

3. třída (-ire) -ivo, -ivi, -iva, -ivamo, -ivate, -ivano

Vyjadřuje minulý děj, který není časově ohraničený:

Da bambina andavo a giocare tennis. (,Jako malá jsem chodila hrát tenis‘).

Trvání a opakování děje v minulosti:

Il sabato andava a teatro. (,Každou sobotu chodil do divadla‘).

Popisuje stavy, okolnosti a situace v minulosti:

Era una bruna con i capelli lunghi e dagli occhi scuri. Byla to bruneta s dlouhými vlasy a tmavými očmi.

Vyjadřuje děje, které probíhají současně s jiným dějem minulým:

Studiava la storia italiana mentre io parlavo con sua madre. (,Studoval italskou historii, zatímco já jsem mluvila s jeho matkou‘).

Děj již probíhající, když nastal jiný děj minulý:

Camminavo sulla spiaggia quando ho incontrato Claudio. (,Potkala jsem Claudia, když jsem se procházela po pláži‘).

Zdvořilé přání či žádost (do českého jazyka překládané zpravidla podmiňovacím způsobem):

Volevo chiederti un favore. (,Chtěla bych tě poprosit o laskavost‘).

Děj, který se v minulosti neuskutečnil (místo podmiňovacího způsobu složeného):

Quello che prima volevo dirvi è che non potete comportarvi in questo modo. (,To, co jsem vám chtěla říct je, že se tímto způsobem chovat nemůžete‘).

Duševní rozpoložení:

Anna non si sentiva bene. (,Anna se necítila dobře‘).

Při překládání do češtiny používáme často slovesa nedokonavá - vidával, hrával, býval jsem apod. (BAHNÍKOVÁ, a další, 1998; HAMPLOVÁ, 2004; CHYBOVÁ, 2007)

1.2.1 Porovnání jednoduchého a složeného minulého času

Jednoduché časy v oznamovacím způsobu (indikativu) rozlišujeme na čas přítomný (presente), čas budoucí (futuro semplice), minulý čas dokonavý (PR) a minulý čas nedokonavý (imperfetto). Tyto jednoduché časy vznikají tak, že se ke kmeni slovesa přidávají určité přípony pro daný slovesný čas a koncovky pro danou osobu nebo se vloží potřebné písmeno před osobní koncovky.

Složené časy se tvoří pomocí vyčasovaných tvarů sloves *avere* nebo *essere*, což jsou pomocná slovesa a pomocí přičestí minulého významového slovesa. Rozlišujeme časy jako složené perfektum (PP), čas předminulý (trapassato prossimo), čas předminulý II. závislý (trapassato remoto), čas předbudoucí (futuro anteriore). Tyto složené časy

se tvoří tak, že se pomocné sloveso vyčasuje v potřebném čase a přidá se k němu přičestí. Minulý čas složený (PP) je nejvíce používaným minulým časem.

1.3 Presente storico (prézens historický) a futuro storico n. retrospettivo

Presente storico se vyskytuje u dějů minulých k oživení vyprávění. Používá se například i v beletrii u popisu historických událostí. Do českého jazyka však nelze vždy přeložit přítomem. (HAMPLOVÁ, 2004) Příkladem je následující věta:

Nel 44 a.C. il giovane Ottaviano riceve una terribile notizia: il suo amato zio Giulio Cesare è stato assassinato. (SCIAPECONI, Ivan)

Futuro storico se vyskytuje u dějů minulých následných k jiným dějům minulým. Používá se místo PR nebo kondicionálu minulého. Opět slouží k oživení vyprávění:

Da quel momento la sua vita subisce una svolta fondamentale [...] e Ottaviano prenderà quindi un nuovo nome, Augusto, e diventerà l'uomo più importante di Roma. (SCIAPECONI, Ivan)

1.4 Mluvený jazyk

Naprostá většina přirozených jazyků světa existuje na základě dvou realizací – psaná a mluvená. Jedná se o projevy rovnocenné z hlediska schopnosti vyjádření různých obsahů sdělení či různých myšlenek. Obě realizace přirozeného jazyka, tedy realizace psaná i mluvená, jsou schopny plnit všechny funkce, které jazyk při komunikaci má. (KRČMOVÁ, Marie, 2008) Při oficiální mluvě se používá především jazyk spisovný, při méně formální rovině používáme prvky hovorové. Mluvený jazyk může být směřován jednostranně nebo na rovině dialogu dvou či více osob. Ten, kdo mluví, se nazývá emitent neboli autor sdělení. Ten, kdo toto sdělení přijímá, se nazývá adresát neboli příjemce sdělení. (Český-jazyk.cz, 2008)

Jednostranný projev - autor sdělení se obrací na veřejnost, která poslouchá toto sdělení, aniž by do projevu vstupovala, pokládala otázky, opravovala či upřesňovala výroky mluvčího. K jednostranným projevům patří například propagující projevy jako proslov, výzva, projev, řeč nebo odborné projevy jako přednáška, referát či slavnostní projevy např. při přípitku.

Vícestranný projev - dochází k výměně zpráv mezi autorem sdělení a adresátem. Postoje adresáta (gesta souhlasná či nesouhlasná, známky únavy, slovní výplně, otázky...) mohou měnit projev autora sdělení nebo ho vybízet, aby se v případě složitějšího téma, dostal více k jeho jádru nebo problematiku lépe vysvětlil. K vícestranným projevům patří například diskuze, beseda, debata, interview či pracovní projevy jako porada. (La comunicazione orale tra l'ascolto e il parlato) (KROBOTOVÁ, Milena, 2009)

Feedback neboli zpětná vazba je anglický výraz, díky kterému může autor sdělení, během toho, co mluví, kontrolovat prostřednictvím slovních výrazů a chování adresátů, zda byla jeho zpráva pochopena správným způsobem či nikoli. Poslouchání určitého názoru, když autor mluví, je jistá forma feedbacku, ale jsou to především otázky, které posluchači směřují na autora sdělení, aby si ověřili, zda bylo vše správně pochopeno. Položíme tedy doplňující otázku, abychom se ujistili v tom, že jsme informaci správně pochopili a vyvarujeme se tím nesprávnému pochopení sdělení autora:

Alice: „Uffa, quest'estate ci tocca ospitare mio cugino per un mese!“ (,Ach jo, tyhle prázdniny má na měsíc přijet můj bratranec!‘)

Carla: „Quello di Firenze?“ (,Ten z Florencie?‘)

Alice: „Ma no, Matteo è simpatico, è Riccardo, il figlio del fratello di papà.“ (,Ale ne, Matteo je v pohodě, má přijet Riccardo, syn bratra mého otce.‘)

Podobně může položit otázku i autor sdělení, aby se ujistil, že byl obsah jeho výpovědi správně pochopen:

„Hai capito?“, *„Mi sono spiegato?“* (La comunicazione orale tra l'ascolto e il parlato)

1.4.1 Faktory komunikace

Existuje mnoho komunikačních situací, které se liší obsahem, účelem či počtem účastníků daného rozhovoru. V řeči dochází k produkci výpovědi ze strany autora sdělení prostřednictvím určitého kódu, který je společný jak pro samotného autora, tak pro příjemce. V popsané komunikační situaci mluvčí „kóduje“, čili formuluje zprávu, která se týká úmyslného zapalování lesů: „Anche quest'anno tanti boschi devastati da incendi. Possibile che non si possa diffondere il rispetto per la natura?“ Příjemce zprávu „dekóduje“, čili rozšifruje tím, že poslouchá a následně pochopí její

význam, i když informace samotná není řečena přímo. (La comunicazione orale tra l'ascolto e il parlato)

1.4.2 Funkce jazyka

Pokud jsme posluchači, snažíme se porozumět, jaký má autor sdělení záměr. Pokud mluvíme, je zapotřebí používat správnou funkci jazyka, která vede ke správnému interpretování a následné pochopení záměru naší zprávy. V hovorovém jazyce se nejvíce vyskytuje funkce referenční, fatická, výzvolá či výrazová. Podle R. Jakobsona existuje šest komunikačních (vnějších) funkcí jazyka:

- pro přenos informací - referenční (též sdělná, denotativní, informativní, kognitivní, ikonická), která je v komunikaci primární a provázena ostatními funkcemi:
„Kam půjdeš zítra?“
 - pro vyjádření stavu naší mysli - výrazová (též emotivní, expresivní), která vytváří dojem jisté emoce a je nejvíce patrná v citoslovcích:
„Ach jo!“
 - pro přesvědčování - výzvolá (též konativní, apelativní, operativní, excitativní), která je spjata s adresátem a je nejlépe vyjádřena ve vokativu a imperativu:
„Navštiv babičku! Pospěš si!“
 - pro schopnost ujistit se, že byla zpráva správně pochopena - fatická (phatická, též kontaktní), která slouží k navázání či pokračování konverzace:
„Vid'?, ne?, mhm, posloucháš vůbec?“
 - pro schopnost vysvětlit gramatiku - metajazyková (jazykem mluvíme i o jazyce):
„Co to znamená „hustý“?“
 - pro přednášení například sonetu - estetická (též poetická, básnická), která je dominantou slovesného umění a zahrnuje další funkce, např. epika, která je psaná ve třetí osobě, obsahuje i referenční funkci, lyrika soustředící se na první osobu má mj. funkci emotivní a básnictví druhé osoby funkci konativní.
- (PROCHÁZKOVÁ, Iveta, 2014)

Tyto funkce, které se přisuzují jazyku, se projevují až v jeho konkrétním užití, v řečových projevech.(KRČMOVÁ, Marie, 2008) (La comunicazione orale tra l'ascolto e il parlato)

Ve stejné větě „Gli insegnanti per le vacanze hanno assegnato moltissimi compiti“ můžeme předložit fakt, že bylo zadáno mnoho úkolů a bude zapotřebí mnoha času na jejich realizaci, nebo automaticky předpokládat další komunikační záměry: úkolů je mnoho a nejsem nadšený z toho, že strávím prázdniny v knihách. Často má jedna a ta samá výpověď současně více komunikačních funkcí, například: „Potrete acquistare le nostre marmellate provenienti da frutta colivata biologicamente soltanto nei negozi specializzati.“ Toto sdělení nám podává informaci základní (jinak by nikdo nevěděl, kde marmeládu koupit) a nepřímo se snaží přesvědčit, že se jedná o jedinečnou marmeládu, a ne o průmyslový produkt, který se dá koupit i v obyčejném supermarketu. (La comunicazione orale tra l'ascolto e il parlato) Aby byl projev jasný a výstižný, musíme brát zřetel také na kadenci (přízvuky a obecné charakteristiky výslovnosti), intonaci (zvolání, otázka, doporučení, závěr výpovědi), rytmus (pomalý či rychlý, jistý či nejistý ve výslovnosti slov), pauzy (interval, které rozdělují úseky výpovědi či vět) a na neverbální znaky, které častou řeknou více než slova samotná (gestika, výraz tváře, pohled, držení těla...). (La comunicazione orale tra l'ascolto e il parlato)

2 PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části nejprve zmiňuji metodiku, která pojednává jak o teoretické části, tak o praktické části a uvádím v ní veškeré použité prostředky pro vyhotovení této práce. Poté zmiňuji mnou stanovené cíle práce. V další kapitole rozdělují Itálii na tři části (sever, střed a jih) a pro přehlednost přikládám mapu. Následující kapitola obsahuje dotazníkový průzkum, ve kterém jsou uvedeny otázky, které jsou krátce okomentovány, a na které respondenti odpovídali a díky němuž dále rozvíjím svou práci. V návaznosti na otázky č. 5, 6 a 7 z dotazníkového šetření, rovněž pomocí mapy, znázorňuji pohyb obyvatel v rámci země. Problematika užívání PP a PR v dnešní hovorové italštině je velice obsáhlá a pohlížím na ni z několika úhlů a navazuji na výsledky dotazníku. Nejprve sleduji užívání minulých časů za pomoci českého národního korpusu (kontext), jak četně se vůbec obě verze užití minulého času vyskytují, a přikládám nalezené výskyty. Dále sleduji užívání PP a PR v mluveném projevu, a to konkrétně v dokumentech, dobových svědectvích a rozhovorech a zjišťuji, za jakých okolností je který čas používán, a taktéž přikládám příklady použití těchto časů. Nakonec cíle práce a výsledky průzkumu komentuji.

2.1 Metodika

V teoretické části jsem využila rešerši dostupné literatury včetně zahraničních pramenů a internetových zdrojů. V praktické části jsem si nejprve zvolila zjišťovací metodu formou dotazníkového šetření, kterou považuji v tomto případě za nejvhodnější možnou zvolenou variantu, vzhledem k nízkému počtu dat v korpusech pro hovorový jazyk. Důvody mohou být kvůli obtížnosti přepisů z ústní do písemné formy, protože v řeči existuje mnoho pragmatických faktorů; technologické obtíže, protože neexistují žádné počítačové nástroje nebo počítače schopné perfektně přepisovat ústní formu, časová vytíženost a jiné.

Sestavila jsem dotazník, který nese prvky kvantitativního výzkumu. Dotazník byl navržen tak, aby byl schopen poskytnout co nejvěrnější pohled na situaci týkající se PP a PR. Tato metoda se snažila jednotlivé otázky propojit, aby nám dala celkový pohled na danou problematiku.

Grafy použité v této práci jsou výšečového typu a byly zpracovány za pomoci Microsoft Office Excel 2010 stejně jako tabulky. Dotazník byl vytvořen online na webové stránce

www.survio.com, která se specializuje na tvoření dotazníků. V návaznosti na výše zmíněné šetření jsem použila korpus kontext, konkrétně cizojazyčný korpus Araneum Italicum Maius 1,2G, kde zjišťuji, jak četně se oba zkoumané minulé časy v podobném typu vět, které jsou použity v dotazníkovém šetření vůbec vyskytují a uvedla jsem příklad. Dále navazuji na korpusové zkoumání a sleduji proč a za jakých okolností jsou časy PP a PR rodilými mluvčími používány, konkrétně pokud mluvíme o době Caesara a Hitlera. Užívání těchto časů sleduji v historických dokumentech, rozhovorech s pamětníky z druhé světové války a interviewech. Dokumenty jsou volně přístupné na stránce www.youtube.com. Názvy jednotlivých dokumentů jsou uvedeny níže, kde jsou dokumenty postupně rozebírány a v seznamu odkazů jsou konkrétně uvedeny.

2.2 Cíle práce

V této práci jsem si zvolila dva hlavní cíle.

Cíl číslo jedna

Cílem číslo jedna je dokázat, že důvody mísení se časů PP a PR ve vyjádření minulého času a větší četnost užívání času *passato remoto* severními obyvateli země je způsoben zvýšením pohybu obyvatel z jihu na sever a naopak, a jeho následného vlivu na zdejší občany.

Cíl číslo dvě

Za druhý cíl jsem si zvolila zjistit či najít pravidlo, které by platilo v užívání PR při různě vzdálených časových událostech, ať už mluvíme o Caesarově nebo Hitlerově době, či událostech, které proběhly několik dní/týdnů zpět.

2.3 Rozdělení Itálie

Pro přehlednost jsem jednotlivé regiony rozdělila na tři části, a to na ty, které se nacházejí v severní části země (zelené znázornění), ve střední části země (černobílé znázornění) a v jižní části země (červené znázornění) viz obrázek 1 níže. Respondenti, kteří podstoupili dotazníkové šetření pocházejí z regionů Veneto, Emilia Romagna, Friuli-Venezia Giulia, Lombardia, Piemonte, Liguria, Valle d'Aosta a Trentino-Alto Adige a spadají do severní části země. Respondenti z regionů Lazio, Toscana, Umbria, Marche a Abruzzo spadají do střední části země a respondenti z regionů Puglia, Basilicata, Calabria, Campania, Molise, Sardegna a Sicilia spadají do jižní části země.

Obrázek 1: Rozdělení Itálie na části severní, střední a jižní

Zdroj 3: Vlastní

2.4 Dotazníkový průzkum

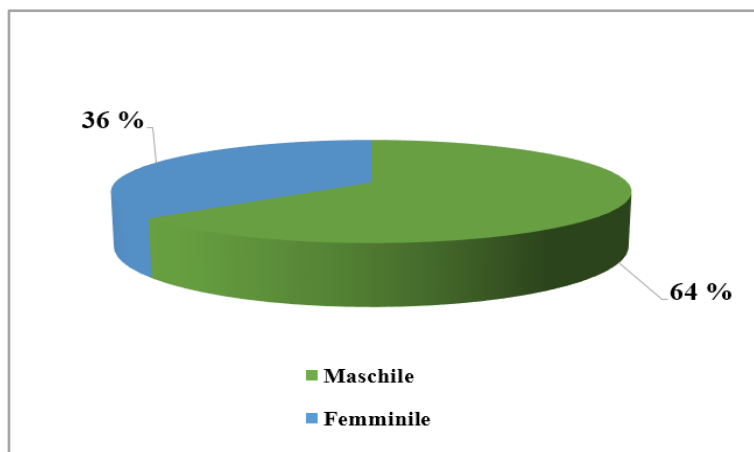
První krok při psaní této práce bylo vytvoření online dotazníku. Zvolila jsem tedy variantu dotazníkového šetření. Otázky byly systematicky sestavené tak, aby potvrdily či vyvrátily dané výzkumné otázky. Respondentů bylo celkem sto. Všichni dotazovaní museli být italské národnosti. Na základě tohoto dotazníku jsem dále pracovala s korpusem a sledovala dokumenty či rozhovory, které jsou uvedeny a rozebrány níže.

Otázky v dotazníkovém šetření jsou trojího typu. Jedná se o otázky otevřené, polootevřené a uzavřené. Otázky otevřeného typu mají podobu takovou, že u dané otázky nemá respondent na výběr ze dvou či více variant, ale musí sám a volně napsat odpověď do stanovené kolonky. Otázky polootevřené mají podobu takovou, kdy jedna část otázky je pevně stanovená, respondent odpoví ano či ne. V druhé části otázky, pokud respondent odpoví ano/ ne a tím vznikne potřeba rozvedení odpovědi, musí respondent níže svou odpověď vypsát. Otázky uzavřeného typu jsou otázky s konkrétně

stanovenými odpověďmi k výběru. Níže jsou uvedeny otázky z dotazníkového šetření a grafy, které nám ukazují výsledný poměr odpovědí respondentů. Popisky u grafů jsem ponechala ve stejném jazyce, a to tak, jak byly položeny v dotazníkovém šetření. Každá otázka a výsledné odpovědi jsou krátce okomentovány.

Otázka č. 1: **Pohlaví respondentů.**

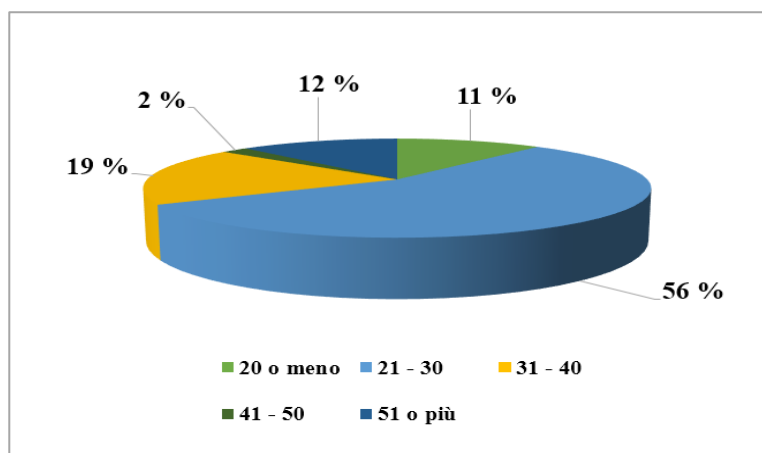
Obrázek 2: Graf č. 1

První otázka dotazníku zjišťuje pohlaví respondentů. Odpovídali spíše muži, kterých bylo 64 %. Žen odpovědělo 36 %. Tato otázka nijak neovlivňuje výzkumné otázky a závěr práce. Jedná se o otázku, která nám ukazuje poměr respondentů jen pro představu.

Otázka č. 2: **Věk respondentů.**

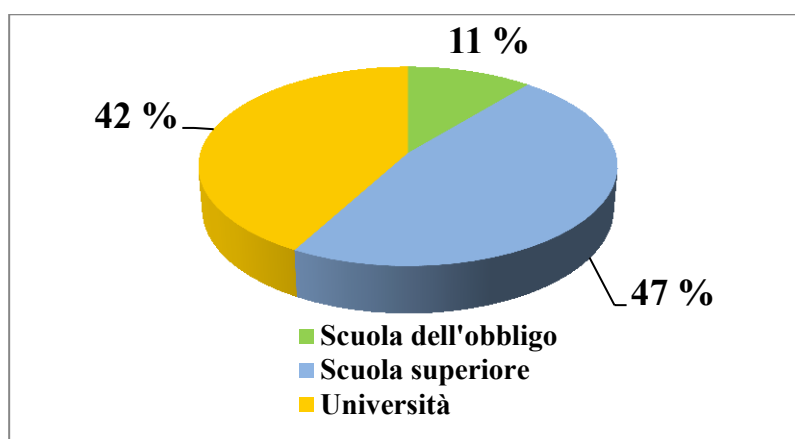
Obrázek 3: Graf č. 2

Otázka druhá zkoumá věk respondentů. Škály jsem si rozdělila na pět věkových rozmezí. Z grafu je patrné, že nejvíce respondentů spadá do škály číslo 2, která činí 56 %, čili věkové rozmezí od 21 let do 30 let. Což může znamenat, že právě do tohoto rozmezí spadají středoškolští a vysokoškolští studenti, kteří se mohou jazykově ovlivňovat.

Otázka č. 3: Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Obrázek 4: Graf č. 3

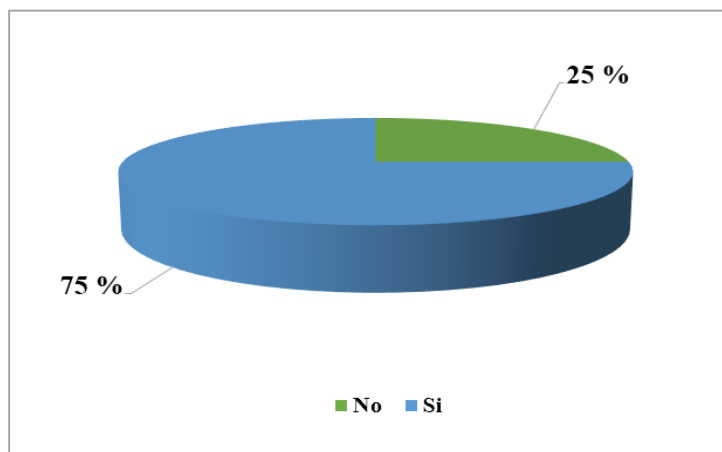
Otázka třetí pojednává o nejvyšším dosaženém vzdělání dotazovaných respondentů. Největší počet respondentů má ukončené středoškolské vzdělání a to 47 % a vysokoškolské vzdělání a to 42 % respondentů s minimálním rozdílem pouhých 5 %. Pouze 11 % respondentů má základní vzdělání. Nejvíce procent získala varianta druhá, a to ukončené středoškolské vzdělání. Otázka vzdělání by mohla ovlivňovat rodilé mluvčí v užívání minulých časů PP a PR. Domnívám se, že by vysokoškolsky vzdělaný člověk mohl častěji užívat PR (neboť jeho výskyt není tak častý, tudíž není tolik zautomatizovaný a jednotlivá slovesa mají složitější podobu), aby lépe vyjádřil svůj pohled na věc či stanovisko k dané situaci, vzpomínce apod.

Ve školních systémech České republiky a Itálie jsou však rozdíly. Hlavním rozdílem je členění jednotlivých stupňů vzdělání a v délce povinné školní docházky. Zatímco u nás je povinných 9 let studia čili základní škola, která se u nás dělí na první a druhý stupeň, v Itálii je povinná školní docházka o jeden rok delší a žáci procházejí třemi stupni. První stupeň se jako u nás nazývá základní škola a je na pět let. Druhý stupeň se nazývá nižší střední škola a je na tři roky a třetí stupeň se nazývá vyšší střední škola

a je na dva roky. Zbytek stupňů vzdělání téměř odpovídá dělení u nás v ČR. (ZAMPINOVÁ, Pamela, 2017)

Otázka č. 4: **Ovládáte jiný cizí jazyk?**

Obrázek 5: Graf č. 4

Otázka čtvrtá se zajímá o jazykové dovednosti respondentů. Na otázku, zda respondenti ovládají cizí jazyk, 75 % odpovědělo ano a 25 % z nich neovládá žádný cizí jazyk. Pokud respondenti odpověděli ano, museli vypsát níže, jaký, popřípadě jaké cizí jazyky ovládají. Tato dotazníková otázka je tedy polootevřená. Respondenty jsem si rozdělila do 4 kategorií. Do první kategorie jsem zařadila ty, kteří ovládají jeden cizí jazyk, do druhé kategorie ty, kteří ovládají dva cizí jazyky, do třetí kategorie ty, kteří ovládají tři jazyky a do čtvrté ty, kteří ovládají čtyři jazyky a více. V první kategorii ovládají respondenti pouze jeden cizí jazyk. Anglický jazyk ovládá třicet osm respondentů, německý jazyk ovládá jeden respondent, francouzský jazyk ovládají dva respondenti a španělský jazyk také dva respondenti.

Do druhé kategorie spadají respondenti, kteří ovládají dva cizí jazyky. Vytvořila jsem si dvojice jazyků tak, aby pokryly veškeré odpovědi respondentů v dotazníkovém šetření. Kombinaci anglický a francouzský jazyk ovládá celkem 10 respondentů. Kombinaci anglický a španělský jazyk ovládá 6 respondentů. Kombinaci anglický a portugalský jazyk ovládají 2 respondenti. Kombinaci anglický a německý jazyk, kombinaci anglický a arabský jazyk i kombinaci německý a španělský jazyk ovládá ve všech případech pouze jeden respondent. Do třetí kategorie jsem zahrнула respondenty, kteří ovládají kombinaci tří cizích jazyků. Nejvíce dotazovaných zodpovědělo, že ovládají kombinaci anglického, španělského a německého jazyka a to

celkem 5 respondentů. Kombinaci anglického, španělského a francouzského jazyka ovládají 2 respondenti a kombinaci anglického, francouzského a německého jazyka ovládá 1 respondent. V poslední kategorii, kde dotazovaní ovládají čtyři cizí jazyky, jsou dvě kombinace. Anglický, španělský, německý a japonský jazyk ovládají dva respondenti a kombinaci anglický, ruský, ukrajinský a polský jazyk ovládá pouze jeden respondent. Je tedy patrné, že nejvíce užívanými jazyky je anglický, francouzský, španělský a německý jazyk ať už samostatně či v kombinaci.

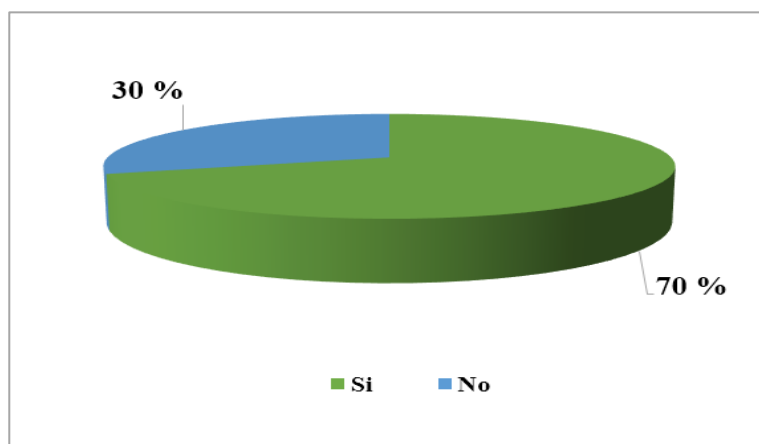
Z toho vyplývá, že 68 respondentů ovládá anglický jazyk, a tudíž může být narůstající užívání PR v severní části země způsobeno vlivem tohoto cizího jazyka. Anglický jazyk má pevně danou strukturu a minulé časy aktivně používají (minulý, předminulý atd.) V následujícím zkoumání bude patrné, že překlad anglických historiků je ve všech případech překládán minulým časem PR.

Otázka č. 5: Kde jste se narodili?

Jedná se o otevřenou otázku, kde dotazovaní museli napsat místo narození. Pro přehlednost jsem města jejich narození zařadila do jednotlivých regionů a rozdělila na tři části, a to na ty, které jsem již zmínila v podkapitole 2.3 Rozdělení Itálie. V severní části země, odpovědělo celkem 50 respondentů. Ve střední části země, odpovědělo celkem 5 respondentů a respondentů z jižní části země jich odpovědělo celkem 45.

Otázka č. 6: Žijete nyní ve stejném regionu?

Obrázek 6: Graf č. 5

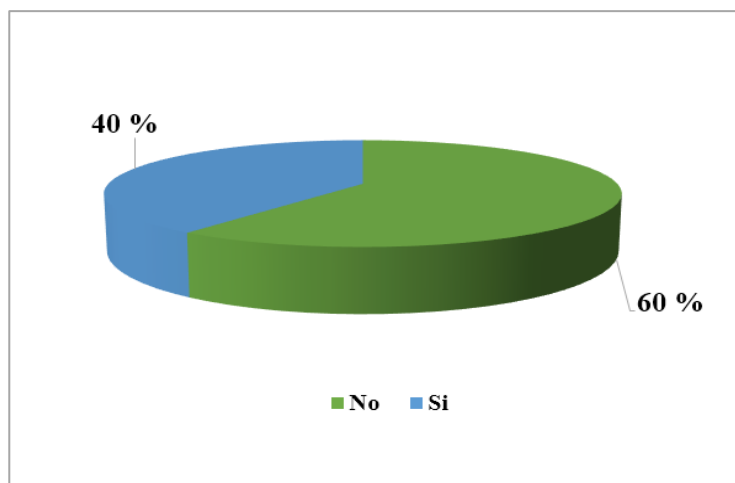

V tomto grafu můžeme vyčíst, že 70 % dotazovaných žije nadále ve stejném regionu, ve kterém se narodili a 30 % dotazovaných se přestěhovalo do jiného regionu či části země. Ti, kteří odpověděli „no“ (,ne‘) měli napsat region, ve které nyní žijí. Jedná se tedy o polootevřenou otázku. Jednotlivé odpovědi jsem si rozdělila na tři okruhy. První okruh se zabývá stěhováním respondentů v rámci regionů, které spadají do stejné části země jako region, ve kterém se narodili. Druhý okruh se zabývá respondenty, kteří se stěhují ze severní části země do střední či jižní části země. Třetí okruh se zabývá stěhováním respondentů z jižní části země do střední či severní části země.

Celkem 8 respondentů z 30 spadají do prvního okruhu a stěhovali se tedy v rámci části země, ve které se nacházel region, ve kterém se narodili. Celkem 8 respondentů z 30 spadají do druhého okruhu a stěhovali se ze severní části země do střední či jižní části země. Celkem 14 respondentů z 30 spadají do třetího okruhu a stěhovali se z jižní části země do střední či severní části země. Vidíme, že je častější pohyb obyvatel z jihu do středu nebo na sever země nežli obráceně, což může ovlivňovat obyvatele v užívání PP a PR.

Obrázek č. 7: Žili jste někdy ještě v nějakém jiném regionu?

Obrázek 7: Graf č. 6

Další otázka z dotazníku se zabývala, zdali dotazovaní někdy žili ještě v nějakém dalším jiném regionu než v tom, ve kterém se narodili a ve kterém teď žijí. Celkem 60 % respondentů zodpovědělo, že v jiném regionu nežili a 40 % dotazovaných uvedlo, odpověď „si“ tedy ano. Pokud odpověděli ano, museli vypsát region či regiony, ve kterých přechodně pobývali. Pro přehlednost jsem vytvořila tabulku (tabulka 3),

ve které je zjevný pohyb dotazovaných. Červená barva označuje respondenty z jižní části země, zelená barva ze severní a bílá barva ze střední části země.

Tabulka 3: Znárodnění pohybu respondentů

Region, ve kterém se respondent narodil	Region, ve kterém nyní respondent žije	Region(y), ve kterém respondent žil mimo region svého narození a nynějšího pobytu
Campania	Campania	Lombardia
Emilia Romagna	Emilia Romagna	Veneto
Veneto	Toscana	Lombardia
Veneto	Veneto	Lazio
Campania	Campania	Veneto
Veneto	Lombardia	Liguria
Veneto	Veneto	Lombardia
Veneto	Veneto	Puglia
Lombardia	Lombardia	Veneto
Veneto	Veneto	Lazio
Campania	Campania	Veneto
Veneto	Puglia	Liguria
Sardegna	Sardegna	Valled'aosta, Emilia Romagna
Toscana	Toscana	Molise
Sardegna	Sardegna	Lombardia
Sicilia	Lombardia	Liguria
Lazio	Lombardia	Veneto
Calabria	Sicilia	Puglia
Piemonte	Piemonte	Toscana
Lombardia	Toscana	Sicilia
Campania	Toscana	Lazio
Lombardia	Lombardia	Lazio
Molise	Campania	Puglia

Puglia	Puglia	Veneto
Puglia	Puglia	Piemonte
Calabria	Piemonte	Veneto
Puglia	Lombardia	Sardegna
Piemonte	Piemonte	Campania, Calabria
Puglia	Campania	Emilia Romagna
Lombardia	Piemonte	Lazio
Puglia	Puglia	Lazio
Puglia	Puglia	Basilicata
Puglia	Puglia	Basilicata
Veneto	Veneto	Friuli-Venezia Giulia
Friuli-Venezia Giulia	Friuli-Venezia Giulia	Veneto
Sardegna	Piemonte	Sicilia
Piemonte	Piemonte	Toscana
Piemonte	Toscana	Liguria
Lazio	Lazio	Toscana
Veneto	Veneto	Friuli-Venezia Giulia

Zdroj: Vlastní

Na základě vyhodnocení odpovědí respondentů na otázky dotazníkového průzkumu čísla 5, 6 a 7, které jsou uvedeny výše, a tedy i uvedené tabulky³, jsem vytvořila mapu, která znázorňuje migraci těchto obyvatel v rámci země. Šipky znázorňují pohyb mezi regionem, ve kterém se respondent narodil, regionem, ve kterém respondent žil mimo region svého narození a mimo region nynějšího pobytu a regionem, ve kterém nyní respondent žije. Obyvatele, kteří migrovali jen v rámci jedné části země jsem do mapy neznázornila, naopak pouze ty, kteří migrovali mezi dvěma či třemi částmi země. Celkem bylo těchto obyvatel 30.

Obrázek 8: Migrace obyvatel mezi jednotlivými částmi země

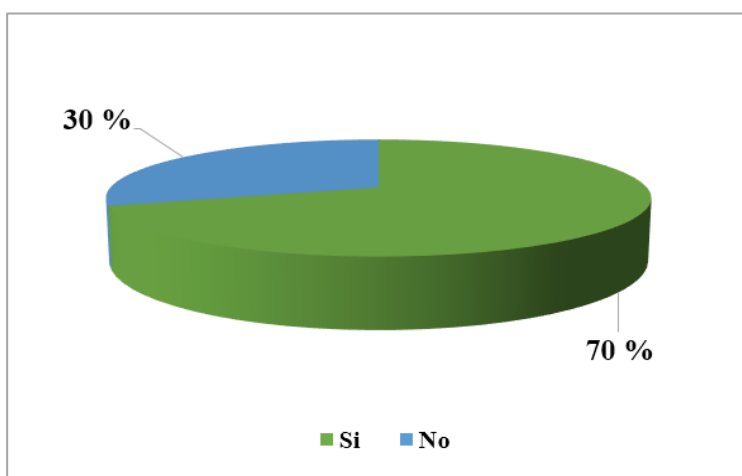

Zdroj 4: Vlastní

Otázka č. 8:

Cestujete často po Itálii do jiných regionů a jiných měst?

Obrázek 9: Graf č. 7

V tomto grafu můžeme vidět, jestli dotazovaní cestují v rámci své země. Téměř 70 % respondentů uvedlo, že cestují do jiných regionů a měst a 30 % respondentů uvedlo, že do jiných regionů necestují. Tento pohyb může ovlivňovat obyvatele v užívání PR a PP, jak už bylo řečeno výše.

Následující tři otázky navazují na otázku číslo osm a jsou jejími podotázkami.

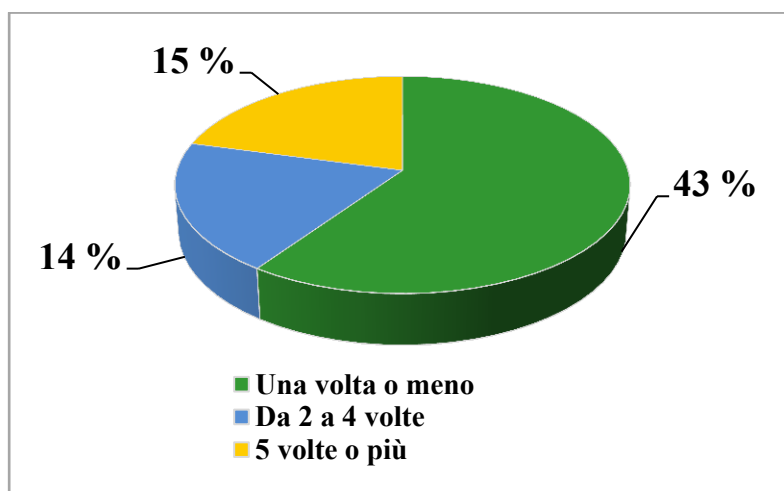
Otázka č. 9:

Pokud ano, kam?

Respondenti, kteří v předchozí otázce odpověděli, že cestují do jiných regionů a měst, měli vypsát, do kterých částí jezdí. Vzhledem k rozdílnostem odpovědí, jsem si vytvořila jednotlivé škály, do kterých jsem odpovědi respondentů zařadila. Pro přehlednost jsem do první škály zahrnu ty, kteří cestují v rámci části země, ve které žijí. Do druhé škály jsem zahrnu ty, kteří cestují jednak v rámci části země, ve které nyní žijí, ale i v rámci druhé části země. Do třetí škály jsem zahrnu ty, kteří cestují po všech třech částech země. Do první škály spadá celkem 13 respondentů. Do druhé škály spadá celkem 30 respondentů a do třetí škály spadá celkem 27 respondentů. Tento výsledek nám ukazuje, že větší poměr respondentů se pohybuje v rámci dvou částí země i celé země a tím může vznikat situace, že se obyvatele ovlivňují jazykově navzájem, a to zejména obyvatele z jihu, kde se právě užívá už zmíněný minulý čas PR v hovorovém jazyce, ovlivňují obyvatele ze severu.

Otázka č. 10: **Kolikrát za měsíc?**

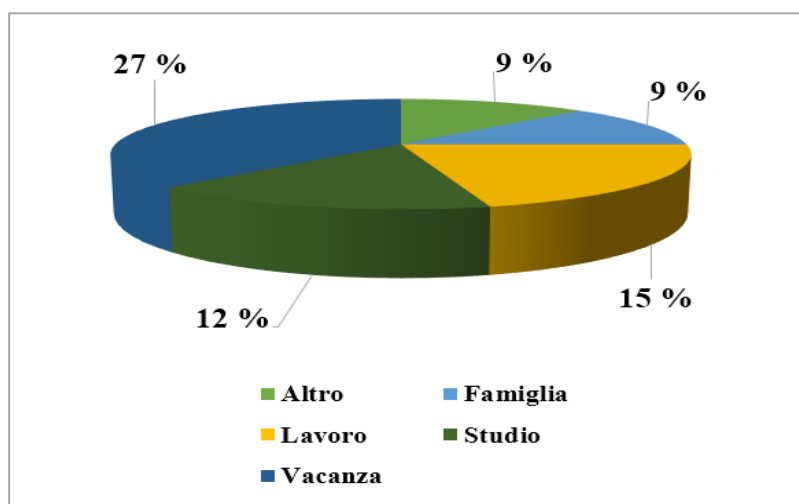
Obrázek 10: Graf č. 8

Desátá otázka je rovněž podotázkou otázky čísla osm. Dotazovaní, kteří cestují do jiných regionů, byli dotazováni, kolikrát do měsíce toto cestování podstupují.

Otázka č. 11: **Za jakým účelem?**

Obrázek 11: Graf č. 9

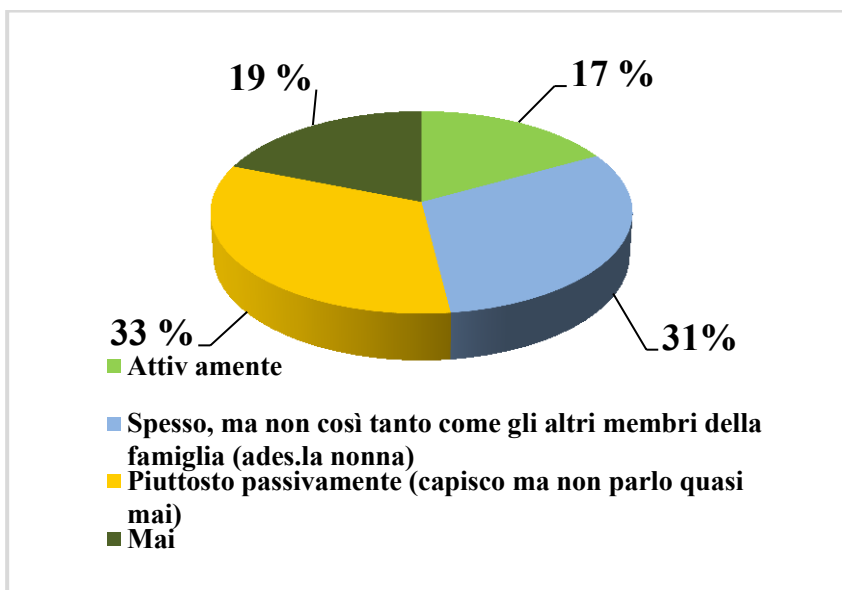

Další otázka se ptá na účely tohoto cestování. Nejvíce dotazovaní cestují za účelem dovolené, hned za dovolenou je nejčastějším důvodem práce a studium. Tento výsledek odpovídá i věkové škále od 21 - 30 let, do které spadají hlavně studenti, ale i zaměstnanci, kteří mohou cestovat po Itálii z důvodu lukrativnější pracovní příležitosti v jiném městě či části země, než je v jejich místě pobytu. Na posledním místě uvedli dotazovaní návštěvu rodiny a jiné.

Otázka č. 12:

Používáte dialekt typický pro region, ve kterém žijete?

Obrázek 12: Graf č. 10

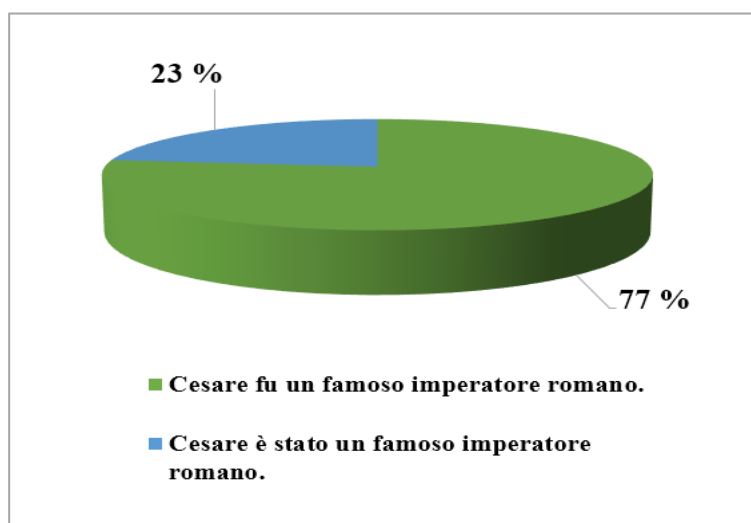

V otázce dvanácté jsem se zajímala o to, zdali a jak často dotazovaní používají dialekt typický pro region, ve kterém žijí. Odpovědi byly rozděleny do čtyř škál. Nejvíce procent získala třetí škála *spíše pasivně*, a to 33 %. Druhá škála *často, ale ne tolik jako ostatní členové rodiny* získala 31 %. Čtvrtá škála *nikdy* 19 % a první škála *aktivně* získala nejméně, a to 17 %. Tuto otázku jsem v dotazníkovém šetření uvedla z důvodu domnívání se, že aktivita či pasivita v užívání dialektů, by mohla nějakým způsobem ovlivňovat používání PR. Nejvíce respondentů odpovědělo, že dialekt užívají spíše pasivně nebo spíše aktivně. Tuto domněnku jsem diskutovala s několika rodilými mluvčími a bylo mi potvrzeno, že PR užívají velmi aktivně téměř u všech typů sloves ti lidé, kteří aktivně používají i dialekt. Po přezkoumání výsledků dotazníků jsem zjistila, že v otázce č. 15, tedy v případě časového komponentu *dva týdny zpět* uvedlo PR 19 respondentů z 35 a v případě otázky č. 16, tedy časového komponentu *včera* uvedlo PR 11 respondentů ze 14. Všichni tito dotazovaní uvedli, že používají dialekt aktivně či spíše aktivně.

Následující čtyři otázky zjišťují citovost dotazovaných v užívání PR a PP ve velmi vzdálené minulosti až po nedávnou. Dotazovaní měli na výběr ze dvou variant vyjádření minulého času.

Otázka č. 13: **Která z těchto dvou alternativ je dle Vašeho názoru správná?**

Obrázek 13: Graf č. 11

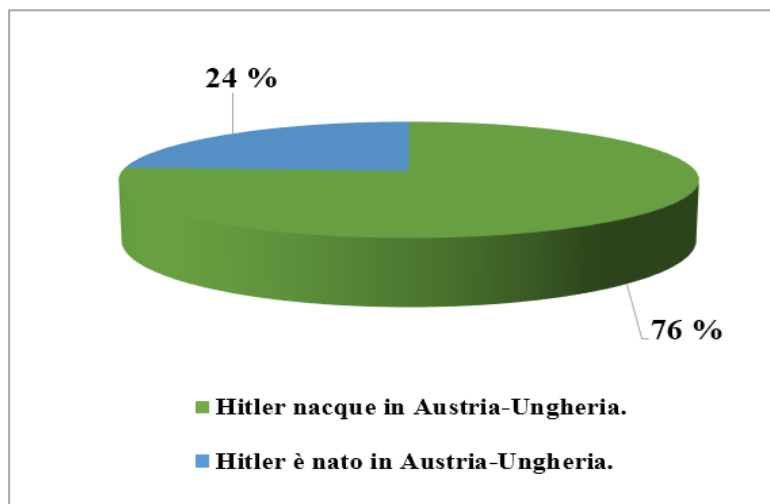

Na otázku, která z výše uvedených variant je dle názoru dotazovaných vhodnější, odpovědělo 77 % první variantou a to takovou, ve které je užito PR. Pro 23 % respondentů byla vhodnější druhá varianta a to ta, ve které je užito PP.

Varianty odpovědí pojednávají o osobě z velmi vzdálené minulosti, konkrétně z doby před naším letopočtem. "Cesare fu un famoso imperatore romano" nebo "Cesare è stato un famoso imperatore romano". Správná odpověď je ta, ve které je použito PR, a to z toho důvodu, že se jedná o osobu, která je již dávno po smrti a sděluje nám historickou informaci.

Otázka č. 14: **Která z těchto dvou alternativ je dle Vašeho názoru správná?**

Obrázek 14: Graf č. 12

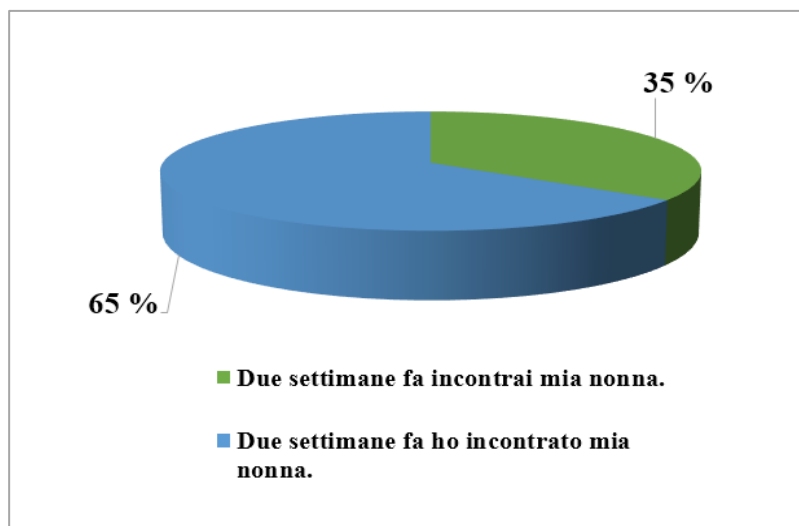
Na otázku, která z výše uvedených variant je dle názoru dotazovaných vhodnější, odpovědělo 76 % první variantou a to takovou, ve které je užito PR. Pro 24 % respondentů byla vhodnější varianta druhá a to ta, ve které je užito PP.

Možnosti odpovědi pojednávají o osobě historicky mladší z přelomu 19. a 20. století, avšak stále se jedná o historii vzdálenou. "Hitler nacque in Austria-Ungheria" nebo "Hitler è nato in Austria-Ungheria". V této otázce uvedli dotazovaní jako vhodnější odpověď první variantu, kde je použito PR. I v této otázce je správnou odpovědí ta, ve které je použito PR. Rovněž se jedná o osobu, která je již dávno po smrti a o historický fakt a je tedy upřednostňován tento typ minulého času.

U těchto dvou otázek je patrné, že ve vyjádření vzdálené minulosti upřednostňují rodilí mluvčí slovesný čas PR, avšak můžeme vidět, že určité procento respondentů uvedlo variantu s PP jako více správnou. Po přezkoumání jednotlivých odpovědí, jsem zjistila, že v případě první otázky u varianty "Cesare è stato un famoso imperatore romano", kterou zvolilo 23 dotazovaných, z nich 15 pochází ze severní části země, 8 z jihu a z těchto 23 respondentů má 11 z nich dosažené univerzitní vzdělání a pouze jeden základní, což je velice překvapivé. 10 respondentů z 23, kteří uvedli variantu s PP, používají dialekt aktivně nebo spíše aktivně. V případě druhé otázky s variantou "Hitler è nato in Austria-Ungheria", kterou zvolilo 24 dotazovaných, z nich pochází 19 ze severní části země, 5 z jihu a z těchto 24 respondentů má 8 z nich univerzitní vzdělání a 3 základní. 7 z nich používá dialekt aktivně nebo spíše aktivně.

Otázka č. 15: Která z těchto dvou alternativ je dle Vašeho názoru správná?

Obrázek 15: Graf č. 13

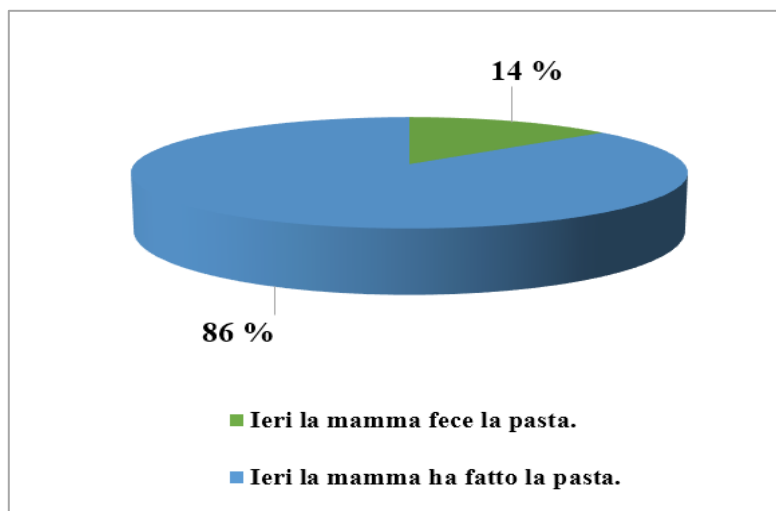

Na otázku, která z výše uvedených variant je dle názoru dotazovaných vhodnější, odpovědělo 65 % druhou variantou a to takovou, ve které je užito PP. Pro 35 % respondentů byla vhodnější první varianta a to ta, ve které je užito PR.

Zde pojednáváme o minulosti blízké. "Due settimane fa incontrai mia nonna" nebo "due settimane fa ho incontrato mia nonna". V tomto případě je považována za správnou odpověď varianta, ve které je použito PP. Vzhledem k tomu, že se jedná o minulost, která proběhla nedávno a může být spojena s přítomností (jedná se o každodenní události) a za předpokladu, že babička je stále na živu, není vhodné použít variantu druhou, kde se používá PR.

Otázka č. 16: Která z těchto dvou alternativ je dle Vašeho názoru správná?

Obrázek 16: Graf č. 14

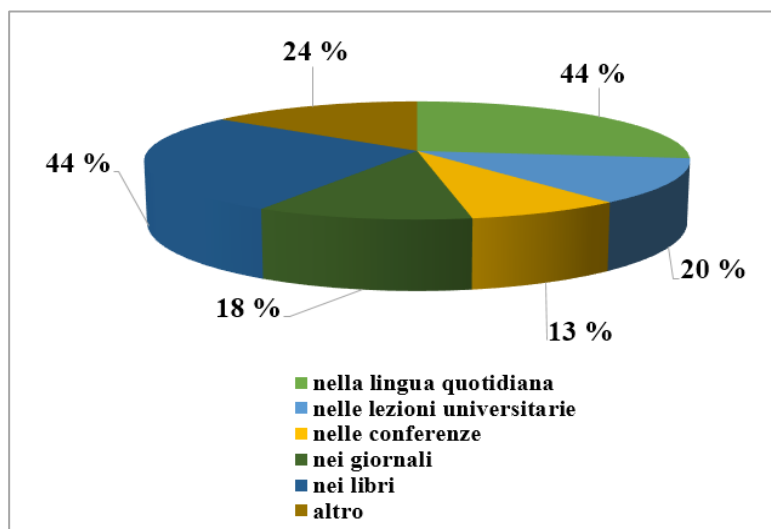
Na otázku, která z výše uvedených variant je dle názoru dotazovaných vhodnější, odpovědělo 86 % druhou variantou a to takovou, ve které je užito PP. Pro 14 % respondentů byla vhodnější první varianta a to ta, ve které je užito PR. K výběru byly zformulovány dvě odpovědi ve velmi blízké minulosti "ieri la mamma fece la pasta" nebo "ieri la mamma ha fatto la pasta", ve které většina uvedla jako vhodnější variantu tu, ve které je použito PP.

Tyto dvě předchozí otázky nám značí, jakou mají dotazovaní citovost ve vyjádření minulého času v bližší již uskutečněné události, přičemž u té vzdálenější použilo 35 % dotazovaných PR a v té bližší pouze 14 %. Správná odpověď je ta, kde je použito PP, protože se jedná o velmi blízkou minulost. Obě dvě poslední otázky jsem opět

jednotlivě analyzovala a zjistila jsem, že v první otázce ve variantě "Due settimane fa incontrai mia nonna", ve které je použito PR a zvolilo ji 35 respondentů, z nich bylo 18 ze severní části země, 17 z jižní a 15 těchto respondentů má univerzitní vzdělání a 5 z nich základní. 19 respondentů z 35 používají dialekt buď aktivně, nebo spíše aktivně. V případě "Ieri la mamma fece la pasta" jich 11 ze 14 používá dialekt aktivně nebo spíše aktivně.

Otázka č. 17: Při jaké příležitosti se setkáváte s passato remoto?

Obrázek 17: Graf č. 15

Poslední otázka dotazníkového šetření měla za úkol zjistit, při jaké příležitosti se dotazovaní setkávají se slovesným časem PR. Knihy a každodenní mluva zaujaly nejvíce procent a to 44. Nejméně dotazovaných zvolilo odpověď "konference", a to pouze 13 %.

2.5 Vyhodnocení průzkumu

2.5.1 Užívání analyzovaných časů ve standardní mluvené italštině

V této kapitole se věnuji četnosti užívání minulých časů PP, PR. Použila jsem korpus, historické dokumenty a rozhovory. Pracuji zde se slovesy, se kterými se setkáváme v dotazníkovém šetření v souvislosti s osobami, které jsou zmíněny u otázek č. 13 a 14, konkrétně Gaius Julius Caesar a Adolf Hitler. Osoby k otázkám jsem záměrně vybrala takové, hned z několika kritérií. Jedno z kritérií je, že Caesara by měl znát každý člověk, za předpokladu, že má alespoň základní vzdělání a minimální všeobecný přehled a druhé kritérium je, že se jedná o významnou osobnost světových dějin. Stejně

tak je tomu i v případě Hitlera. Užití časů u zmíněných osobností zkoumám pomocí korpusu a dokumentů. Dále sleduji rozhovory se známými italskými osobnostmi dnešní doby. V teoretické části jsem uvedla, za jakých okolností se jednotlivé časy PP a PR užívají, avšak i přesto v dotazníkovém šetření volili rodilí mluvčí obě navržené varianty minulých časů jako správné.

2.5.2 Četnost užívání *passata prossima* a *passata remota* za pomocí korpusu

V otázce č. 13 zjišťuji, kterou z alternativ minulého času je pro rodilého mluvčího přirozenější použít, pokud mluvíme o Juliu Caesarovi. K nalezení výsledků jsem použila cizojazyčný korpus Araneum Italicum Maius 1,2G, ve kterém jsem hledala variantu slovesa *essere* („být“) ve tvaru, který je použit v dotazníkovém šetření. Jako první jsem hledala variantu, kde je užito PP čili věta s tvarem *è stato*. Poté jsem si vyfiltrovala slova Giulio a Cesare a bylo nalezeno celkem 18 výskytů. Po důkladném přezkoumání jednotlivých odpovědí byl pouze jediný výskyt adekvátní a ten je následující:

« Nel 44 a.C. il giovane Ottaviano riceve una terribile notizia: il suo amato zio Giulio Cesare è stato assassinato. Da quel momento la sua vita subisce una svolta fondamentale e il ragazzo, malaticcio ma dotato di forte volontà, intraprende un viaggio avventuroso per mare e decide di sfidare i maggiori uomini politici del tempo. Prenderà quindi un nuovo nome, Augusto, e diventerà l'uomo più importante di Roma assumendo il titolo di Imperatore. Un racconto avvincente per conoscere l'uomo che ha trasformato una fragile repubblica in un vastissimo impero » (SCIAPECONI, Ivan)

Můžeme pozorovat, že se jedná o vyprávění a setkáváme se zde i s presentem storicem a futurem storicem. Je tedy pravděpodobné, že je PP použito z tohoto důvodu.

Druhá varianta, kde je použito PR, a tedy forma *fu*, kterou jsem vyhledala za stejných podmínek jako variantu první s PP, měla výskytů celkem 52. Opět po přezkoumání všech výskytů jsme zjistila, že z 52 případů je adekvátních 21 výskytů a ostatní s tématem nijak nesouvisí nebo jsou užity v jiném slova smyslu. Příklad užití je následující:

« Per la seconda spiegazione, dobbiamo tirare in ballo il Caio Giulio Cesare. Fu lui, infatti, ad emanare il primo calendario del mondo occidentale nel 44 a.C., detto calendario giuliano » (MISCIONE, Gian Pietro, 2009)

Naopak v tomto případě, na rozdíl od předcházejícího, se nejedná o vyprávění a hovoří se o Caesarovi jako o člověku, který byl a podává nám informaci, že zavedl juliánský kalendář. Proto je zde použito PR.

Práce s korpusem nám osvětluje, že jsou možné obě varianty užití minulého času, a především jejich četnost užití, avšak více výskytů je se slovesným tvarem v PR, tedy *fu*. Užívání časů v praxi budu dále rozebírat v podkapitole 2.5.3. Zkoumání a užívání PP a PR v mluvené podobě a na tento výsledek navážu.

Při práci s korpusem jsem objevila text, ve kterém jsou v identické větě použity oba dva minulé časy:

« Giulio Cesare fu assassinato a Torre Argentina, nella parte inferiore in quella che allora era la Curia di Pompeo, luogo di passaggio frequentatissimo da turisti e romani. I ricercatori del Centro de Ciencias Humanas y Sociales (Csic) hanno scoperto il punto esatto in cui, nelle Idi di Marzo del 44 avanti Cristo, Cesare è stato assassinato nella congiura guidata dal figliastro Bruto, che aveva raccolto intorno a sé una sessantina di senatori che, ritenendosi custodi della tradizione repubblicana, volevano eliminare la persona che temevano volesse proclamarsi re dei romani. » (Il giornale.it, 2012)

V prvním případě je věta předložena jako fakt a je použito PR. Proč není ve druhém případě, v identické větě použita forma s PR, a tedy Cesare *fu assassinato*? Mohlo by to být tím, že je na začátku věty uveden časový komponent a ten nás pomyslně vrací do doby 44 př. n. l. a je tedy z tohoto důvodu v trpném rodě použita forma s PP? Zde bychom mohli říct, že teorie ne vždy odpovídá praxi.

Dále jsem hledala četnost užívání PP a PR ve větách, které se týkají Hitlera. V následujícím příkladu je použito PR. Výskyt byl jediný:

« Lo zoccolo duro degli Ultras Italia è nel Nordest — Udine e Verona, soprattutto — ma qualcuno arriva da Angri, nel salernitano, e poi da Latina, Como, Napoli, Bari, Reggio Calabria, fino raggiungere qualche centinaia. Sono gemellati con alcuni gruppi europei neonazisti, due anni fa — prima dei campionati in Germania — una delegazione ha partecipato ad un incontro con tifosi tedeschi, britannici e polacchi a Braunau am Inn, cittadina dove nacque Adolf Hitler. „Onorare la pezza tricolore“ noc il loro logo è l'obiettivo ... » (SoloBari, 2003)

Výskyt s PP jsem v korpusu za použití stejných podmínek, jako v první verzi s Caesarem, nenalezla, avšak v následující podkapitole pozoruji užívání PP v mluvené podobě a naopak, je pamětníky používáno velmi aktivně.

2.5.3 Zkoumání užívání PP a PR v mluvené podobě

Zvolila jsem formu sledování dokumentů a dobových svědectví pamětníků z druhé světové války. V prvním případě se zabývám užíváním zkoumaných časů, pokud mluvíme o době Julia Caesara. Sledovala jsem celkem tři dokumenty. V druhém případě se zabývám užíváním minulých časů, pokud se mluví o době Adolfa Hitlera. Samozřejmě je v dokumentech užíváno mnoho časů, nebudu jmenovat všechny, pouze ty, které jsou podstatné, a to PP, PR, popřípadě imperfektum a zmiňuji i *presente storico*, které jsou ruku v ruce s *futurem storicem*, používány pro oživení vyprávění velmi často.

Vyprávění historiků o době Caesara

První dokument, jehož název zní „*Dal mito alla storia, parte 5 – Giulio Cesare*“, má podobu takovou, že je zde historik, který prochází ulicemi a ruinami starého Říma a hovoří o Juliu Caesarovi. Dokument je občas proložen animací mapy, či tažení, které je krátce okomentováno dalším komentátorem. Zjistila jsem, že historik užívá aktivně PP, i když mluví o událostech tak dávných a vzdálených od dnešní doby. Imperfektum a *presente storico* jsou další časy, které historik aktivně používá. Příkladem může být následující věta, která hovoří o sklonku života Julia Caesara:

« ... sono consapevoli dell'enormità del loro gesto. Hanno appena cambiato la storia, hanno appena assassinato l'uomo più potente del loro tempo, un grande condottiero, un gran politico, un gran intellettuale e scrittore amato dal popolo. »

Naopak nestranný vypravěč, který komentuje animaci a ihned navazuje na vyprávění historika, pokračuje následující větou:

« ... i congiurati avevano l'intenzione di gettare il suo corpo nel Tevere ma non lo fecero per paura del console Marco Antonio e di Lepido [...] quasi nessuno dei suoi assassini gli sopravvisse per più di tre anni e nessuno morì di morte naturale ».

Zde můžeme vidět, že pro historika je pravděpodobně téma Caesar natolik aktuální či důležité, že používá čas PP, naopak nestranný vypravěč, který pouze doplňuje další informace, používá čas PR.

V druhém dokumentu, jehož název zní „*I grandi imperatori romani*“, je používání časů více rozmanité. Především se jedná o film doprovázený různými animacemi, který je komentován vypravěčem. Vypravěč používá čas PR stejně, jako v předchozím dokumentu:

« ... su queste basi fu costruita Roma. In tutto l'impero sorsero monumentali anfiteatri e maestosi palazzi. Furono costruite strade e acquedotti. In ogni territorio colonizzato i romani portarono la propria civiltà [...] I soldati di Cesare furono molto abili a fabbricare il ponte di legno [...] Cesare descrisse la costruzione del ponte... »

Vypravěč používá pouze PR a imperfektum. Dále jsou zde zejména historici anglického původu, kteří občas vloží krátký komentář a do jednoho jsou překládáni imperfektem a PR. Používal by však rodilý italský historik také PR nebo jsou výpovědi překládány časem PR, aby Italové lépe vyjádřili anglický předminulý čas (past perfect)? V dokumentu se ale objevují i italští historici. Prof.ssa Anna Pasqualini, která pochází z Viterba, čili ze střední části Itálie a vyučuje na univerzitě v Římě, používá pouze PR v kombinaci s imperfektem:

« Questo assassinio fu uno shock enorme e provocò naturalmente grandi sommovimenti anche di popolo [...] la lotta per il potere fu un tratto caratterizzante di tutta la storia di Roma. L'incendio del 64, l'incendio di Roma fu una tragedia immane. Quasi tre quarti della città poiché tutta la città era costruita in fondo di case abbastanza povere con molto legno. Tutto questo poi naturalmente andò in fumo. »

Naopak další italský historik nepoužije PR ani v jednom případě a používá pouze PP:

« Ma ecco per la prima volta si è fatta una pavimentazione stabile una valutazione che potesse durare nel tempo che potesse sopportare il transito frequente di carri oltre poi delle armate [...] comunque il più grande afflato del mondo, un'opera eccezionale delle sue dimensioni, anche eccezionali dell'organizzazione del lavoro con cui è stato condotto [...] quindi è stato un grandissimo costruttore oltre che un grande stratéga ... »

Jedná se o jejich osobní citovost nebo je užívání času způsobeno tím, z jaké části země historici pochází?

Třetí dokument se nazývá „*Ulisse: il piacere della scoperta – come nasce un impero*“. Historik začíná vyprávět tuto historickou událost od začátku:

« Roma non è sempre stata un impero anzi per buona parte della sua storia è stata una repubblica [...] a un certo punto un uomo ha cambiato tutto questo. Ha cambiato Roma e le sue istituzioni e ha trasformato questa città ... »

Historik opět stojí mezi ruinami a vypraví stovky let starou historii a používá PP. Pokračuje ve vyprávění, opět pohybující se mezi troskami starého Říma:

« È il 44 a.C., 15 di marzo, una data che rimarrà scolpita per sempre nella storia [...] intanto, l'assassinio si sta preparando e la vittima in questo momento sta camminando verso il suo destino e il suo ultimo giorno di vita. Il suo nome? Caio Giulio Cesare. »

Vyprávění je po tomto výroku přerušeno filmem, který komentuje vypravěč:

« Cesare è uomo che ha conquistato la Gallia ed è diventato il nuovo uomo forte della repubblica [...] »

V tomto dokumentu používá PP v kombinaci s *presentem storicem*, *futurem storicem* a imperfektem i nestranný vypravěč. Opět navazuje historik, který používá PP:

« ... ma pochi si accorgono che in realtà c'è un altro sito ancora più importante a pochi metri da me c'è il punto esatto in cui è stato ucciso Giulio Cesare il 15. 3. 44 a.C.»

V této chvíli použil u animace nestranný vypravěč PR:

« Per aggirare un bando sulla costruzione di strutture teatrali permanenti Pompeo fece aggiungere un tempio dedicato a Venere ... »

V dalším výroku použije i historik opět PR. Celý dokument je prezentován tímto způsobem.

Po porovnání těchto dokumentů je patrné, že pokud historik mluví o historii a vykládá ji jako příběh a pohybuje se mezi troskami, používá PP a časy k oživení vyprávění. I v části 2.5.2, kde je uveden výskyt užití PP v případě Caesara, se jedná o vyprávění, které je psáno *presentem* a *futurem storicem*. U Anglických historiků, jejichž výroky

jsou překládány do italštiny, se naopak s užitím PP ani s časy k oživení vyprávění nesetkáme, naopak se setkáme pouze s PR a imperfektem. V případě dvou italských historiků, kteří sedí v místnosti a pouze podávají historické informace, jsem důvody či souvislost, proč jeden z nich používá pouze PR a druhý pouze PP nenalezla. O druhém muži nebyly uvedeny žádné informace, nemohla jsem tudíž zjistit, z které části země pochází. U nestranného vypravěče je častější použití PR, pokud však používá časy k oživení vyprávění, můžeme i u něj zaslechnout užití PP.

Svědectví z druhé světové války

První dokument se jmenuje „*il sig. Giuseppe Raffino racconta la seconda guerra mondiale*“. Muž na videu popisuje své zážitky z druhé světové války. Používá pouze PP:

« ... mi hanno mandato all'ospedale dove sono stato 40 giorni [...] Il 23 luglio i tedeschi hanno bombardato... »

Zjistila jsem, že tento muž pochází z oblasti Venezia a dokument byl vytvořen v roce 2015.

Druhý dokument je stejně jako v prvním případě dobové svědectví staršího muže a nese název „*Cavaliere Giacomo Dellasega racconta la seconda guerra mondiale*“. Jedná se o stejný případ, jako v prvním dokumentu. Používá pouze PP a samozřejmě imperfektem. Dokument byl natočen v roce 1989 a muž pochází také ze severní části země.

Třetí dokument s názvem „*I ragazzi di El Alamein, testimonianze dei reduci folgore*“. V dokumentu je hned několik pamětníků, kteří vypráví své vzpomínky na válku. I v tomto případě se použití PR nevyskytuje.

V pořadí čtvrtý dokument „*La disfatta sul Don - La verità sull'armata italiana in Russia*“. V tomto dokumentu hovoří historik, který používá ve většině případů kromě jiných časů PP, ale občas použije i PR, a to v následujících případech:

« ... i rapporti con i tedeschi fin dall'inizio furono problematici, fin dall'inizio abbiamo i documenti in cui gli ordini [...] tutti hanno voluto sottolineare che la sconfitta tedesca sotto Stalingrado è imputabile agli italiani che hanno ceduto sul medio Don. Ora, sarebbe necessario fare quest'appunto: lo schiarimento italiano si basava sull'appoggio

delle riserve tedesche alle spalle. Queste riserve furono tutte spostate nell'arco di poche settimane a Stalingrado, che assorbì ogni residua risorsa mobile anche tedesca. Gli italiani furono lasciati senza forze di seconda schiera con l'ordine di resistere a oltranza sulla linea del Don. Nessuna divisione avrebbe potuto resistere più di 24 ore. Al contrario le interpretazioni sovietiche anche dell'epoca notano come questi soldati dimostravano un'insospettata resistenza perché riuscirono a tener testa per quasi cinque giorni alle soverchianti forze corazzate e motorizzate sovietiche. »

Poté používá opět pouze PP. Další muž, který popisuje své svědectví, používá PP a v jednom případě užije PR:

« Stalin sapeva che la Russia era impreparata e quindi voleva guadagnare tempo quindi fece più diverse concessioni [...] e fino all'ultimo Stalin si rifiutò di credere all'imminente attacco tedesco ... »

Další tři pamětníci, kteří se v dokumentu objevují, používají pouze PP.

V prvních dvou případech používají muži pouze PP a oba dva pocházejí ze severní části země. Ve třetím dokumentu je pamětníků několik a taktéž všichni používají PP, i když jsem naopak v kapitole 2.5.2 výskyt s užitím PP u otázky Hitlera nenalezla. V posledním dokumentu mluví několik pamětníků. Tři z nich používají pouze PP, další muž používá PP a v určitém momentu použije PR. Mluví o Stalinovi, který je po smrti, domnívám se, že je čas PR použit z tohoto důvodu. Historik používá PP a poté řekne několik vět časem PR na otázku proč jsem však odpověď nenalezla.

Rozhovory o životě či plánech známých osobností z Itálie

Pro rozhovory jsem záměrně zvolila známé osobnosti, a to konkrétně zpěváky, protože jde u nich jednoduše nalézt informaci, odkud pochází. Rozhovory jsou krátké a trvají přibližně 10 minut.

První rozhovor je s Tizianem Ferrem „*Tiziano Ferro intervista 23. 5. 2017*“. Zpěvák pochází z Říma a po celou dobu rozhovoru používá PP, stejně jako žena, která otázky pokládá. V jedné chvíli však zpěvák použije PR: « ... comunque tre cose: uno, canti bene ma lo sapevo anche Maria lo disse all'epoca, poi due ... »

Jak jsem již zmínila v teoretické části, může se zde jednat o typický příklad, kdy je použito PR z důvodu vzdálenosti nikoli reálně časové, ale emotivní.

Druhý rozhovor má název „*Nek intervista a Radio Italia*“. Zpěvák Nek pochází z města Sassuolo, které se nachází na severu země. Sám zpěvák PR nepoužil ani jednou, avšak při telefonátu s fanouškem, který volal do studia, se PR vyskytne:

« ... ritengo che tu sia l'artista italiano che ha avuto una metamorfosi positiva più grande di tutti e quindi spero veramente che questa sera questa metamorfosi venga apprezzata dalla critica che se non ricordo male alla prima partecipazione fu piuttosto dura nei tuoi confronti quindi venga apprezzata dalla critica e dal pubblico. »

Muž měl 50 let a pocházel z Florencie.

Další tři rozhovory, ve kterých byl Zucchero, který pochází ze severu země, Annalisa, která pochází také ze severu, Anna Tatangelo, která pochází ze střední části země, byli rovněž v režii Radia Italia a ani v jednom rozhovoru se nevyskytlo užití PR.

Poslední rozhovor s názvem „*Intervista a Fiorella Mannoia, anima combattente, la vita in diretta*“. Zpěvačka pochází z Říma a používá PP. Jakmile však začala mluvit o svém otci, použila PR:

« ... papà aveva una confidenza con la musica perché suonava e si accorse che io avevo questa abitudine ... »

Její otec je pravděpodobně po smrti, a proto použila PR.

2.6 Výsledky průzkumu

Cílem práce bylo zjistit, že důvody mísení se časů *passato prossimo* a *passato remoto* ve vyjádření minulého času a větší četnost užívání času *passato remoto* severními obyvateli země v hovorovém jazyce je způsoben zvýšením pohybu obyvatel z jihu na sever a naopak, a jeho následného vlivu na zdejší občany. Tento fenomén je zde několik desítek let a je všeobecně známý. Hlavními důvody jsou možnosti studií, práce nebo jiných aktivit či zájmů. Tuto hypotézu jsem zvolila z důvodu, jak už jsem zmínila v úvodu této práce, že jsem se při studiu v Itálii setkala s mnoha studenty, kteří byli původem z jižní části země a studovali na univerzitě v Padově, kam pravidelně dojížděli a minulý čas PR užívali při konverzaci s ostatními studenty i dalšími obyvateli. Teorie migrace obyvatel ze severu na jih se mi potvrdila a pohyby můžeme pozorovat na přiložené mapě (Obrázek 8: Migrace obyvatel mezi jednotlivými částmi země) u kapitoly 2.4 či konkrétně vypsané v Tabulce č. 3. Nejvíce procent zaujala věková

škála 21 až 30 let a to 56 %. Právě do této skupiny spadají hlavně studenti, či absolventi, kteří hledají lukrativní pracovní nabídky. Zajímavé ovšem bylo, jak rozmanitě Italové minulé časy používají. Tím navazují na druhý cíl této práce.

Druhým cílem jsem si zvolila zjistit či najít pravidlo, které by platilo v užívání PR při různě vzdálených časových událostech, ať už mluvíme o Caesarově nebo Hitlerově době, či událostech, které proběhly několik dní/týdnů zpět jak už jsem uvedla výše u cílů práce. Při výzkumu jsem zjistila, že jejich používání je velice individuální a nepodařilo se mi jejich užívání striktně vymezit. Všimla jsem si však, že pokud historik hovoří s velkým zájmem o Caesarovi či jiné historicky významné osobnosti, používá PP a jejich odkaz, který po nich zbyl, vnímá zřejmě natolik silně a aktuálně, že PR nepoužije. Stejný případ jsem pozorovala u pamětníků z druhé světové války. Téma je pro ně emočně citlivé či stále aktuální, že používali také PP. Pokud mluvil člověk, který tuto válku osobně neprožil, používal při zmínce Hitlera PR. Nebo to bylo z důvodu, že je Hitler jako osoba vnímána natolik negativně, že lidé použijí raději minulý čas PR? Podobně tomu bylo i v otázce týkající se Stalina. Mohl by tento pohled na osoby z minulosti spojované s negativními politickými událostmi ovlivnit výběr PR a PP? Po zhlédnutí několika dokumentů či rozhovorů jsem dospěla k závěru, že používání zkoumaných časů je ovlivněno hlavně citovostí autora sdělení a tím, jak danou minulost (významné osobnosti, silné vzpomínky z mládí apod.) sám osobně vnímá a jakým způsobem chce tyto informace sdělit.

ZÁVĚR

Analyzovala jsem mnoho potenciálních vlivů na používání dvou zkoumaných minulých časů (PP, PR) v mluvené podobě, ale v konečném výsledku jsem nebyla schopna ani jeden tento vliv stoprocentně potvrdit či úplně vyvrátit. Pravděpodobně musíme vzít v úvahu, že vliv na toto užití může mít jak stěhování obyvatel a migrace po celé zemi, tak i postoj a vzdělanost mluvčího. Většina dotazovaných ovládala cizí jazyk, zejména angličtinu, u které se domnívám, že má na použití PR značný vliv díky specifickému užívání minulých časů. V dokumentech jsem pozorovala, že byli angličtí historici překládáni zpravidla pouze PR, avšak italské historici u téhož tématu užívali PP, a naopak PR minimálně.

Dalším možným faktorem je aktivita používání dialektů respondentů ze střední, a hlavně jižní části země. Na popud konzultací s rodilými mluvčími, kteří konstatovali, že mladší generace používá PR jen zřídka či u určitých sloves, a právě naopak starší generace či lidé, kteří používají aktivně dialekty, užívají PR přirozeně u jakékoli minulé události, byť pouze jeden den staré, mě tato myšlenka velice oslovila a snažila jsem se tedy zjistit, zda má aktivní užívání dialektu na používání PR vliv. Respondenti užívali PR u nedávné minulosti, konkrétně u časových komponentů *dva týdny zpět* a *včera*. U prvního příkladu uvedlo 19 respondentů z 35, že užívají dialekt aktivně nebo spíše aktivně a u druhého příkladu téměř 11 ze 14. Může to být jeden z faktorů, avšak ani tato varianta není jednoznačná.

Další možností připadá v úvahu citovost mluvčího a jeho postoj k události samé, či osoby s ním spojené. Historici užívají PP, pokud mluví o významných osobnostech ze starého Říma, nestranní lidé používají PR. Pamětníci z druhé světové války používají PP a lidé, kteří válku nezažili, použijí v otázce Hitlera PR. Užívají však PR z důvodu toho, že se jedná o minulost vzdálenou, nebo snad proto, že je jeho doba a vůbec jeho osoba vnímána negativně a chtějí se tak mluvčí užitím času PR o této světové katastrofy oprostít?

Závěrem bych tedy usoudila, že je při výběru a používání těchto dvou zkoumaných minulých časů podstatných mnohem více faktorů a nelze s určitostí říct proč a z jakého důvodu různí mluvčí používají odlišné minulé časy PP či PR u téhož tématu. Jeden faktor bez druhého nelze aplikovat a pravidlo použití jsem nenalezla.

V gramatických a teoretických textech se říká, že slovesný čas PR, který vyjadřuje vzdálenou minulost, je v krizi a v řeči se již nepoužívá a používají ji pouze lidé na jihu, ale ve skutečnosti je naopak překvapivě stále naživu a mluvčími užívána, což je v rozporu s myšlenkami teoretiků.

CONCLUSIONE

Ho esaminato molte influenze che potrebbero potenzialmente condizionare l'uso di due tempi passati (PP, PR) nella forma orale, ma non sono riuscita a confermarle o confutarle completamente. Ho scoperto che l'impatto sull'uso può essere dovuto sia alla migrazione in tutto il paese, che all'atteggiamento e all'educazione del parlante. La maggioranza degli intervistati sapevano parlare una lingua straniera, per la maggior parte l'inglese, che credo abbia un'influenza significativa sull'uso dei tempi passati in italiano grazie all'utilizzo specifico degli stessi. Nei documenti, ho notato che gli storici inglesi sono stati tradotti solo con il PR, ma quegli italiani allo stesso argomento sono stati tradotti con il PP e, al contrario, il PR è stato utilizzato minimamente.

Un altro fattore rappresenta l'uso dei dialetti degli intervistati dal centro, e specialmente dalla parte meridionale del paese. Secondo le testimonianze dei parlanti nativi, la generazione più giovane usa raramente il PR o solo con alcuni verbi, e al contrario, gli anziani o le persone che utilizzano attivamente i dialetti, naturalmente usano il PR riferendosi a qualsiasi evento passato anche se è avvenuto solamente il giorno prima. Quest'idea ha scaturito in me un grande interesse, perciò ho cercato di scoprire se l'uso attivo dei dialetti può influenzare quello del PR. Gli intervistati hanno usato il PR nel passato recente, in particolare con le espressioni di tempo due settimane prima e ieri. Nel primo esempio, 19 dei 35 interrogati adoperano il dialetto piuttosto attivamente o proattivamente e nel secondo esempio, lo utilizzano quasi 11 su 14. Può essere uno dei fattori, ma anche questa opzione non è univoca.

Un'altra opzione potrebbe riguardare i sentimenti del parlante e il suo atteggiamento nei confronti dell'evento stesso o delle persone ad esso associate. Gli storici usano il PP quando parlano di personaggi importanti dell'antica Roma, le persone imparziali invece adoperano il PR. I testimoni della seconda guerra mondiale si servono del PP, e le persone che non hanno vissuto il periodo della guerra, quando parlano di Hitler, usano il PR. Tuttavia, essi adottano il PR in quanto si parla di un passato lontano, o forse perché quel tempo così come quel personaggio vengono percepiti negativamente e i parlanti, in questo modo, vogliono allontanarsi dal disastro della seconda guerra mondiale con l'uso del PR?

Infine, vorrei concludere dicendo, che per la scelta e l'uso di questi due tempi passati sono importanti tanti fattori e non si può dire con certezza perché e in che modo i

diversi interlocutori usino nelle frasi al passato diversi tempi passati anche se si tratta degli stessi argomenti. Un fattore senza l'altro non può essere applicato e non ho trovato una vera e propria regola d'uso.

Nelle grammatiche e nei testi teorici è scritto che il PR, che esprime un passato lontano, è in crisi e non viene più usato nel parlato. Inoltre, viene specificato che viene adoperato solo dalle persone del sud, ma in realtà è sorprendentemente ancora vivo e il suo uso da parte dei parlanti è in contraddizione con le idee dei teorici.

BIBLIOGRAFIE

Tištěné zdroje

1. BAHNÍKOVÁ, Alena, Hana BENEŠOVÁ a Ludmila EHRENBERGEROVÁ. Italština. 2. vyd. Praha: Leda, 2008, s. 166-395. ISBN 978-80-7335-116-8.
2. BERTINETTI, Pier Marco. Tempo, aspetto e azione nel verbo italiano. Firenze: Accademia della Crusca, 1986, s. 75-131. ISBN 88-878-50-16-X.
3. CHYBOVÁ, Olga. *Přehled Italské mluvnice*. Brno: MC nakladatelství, 1993, s. 19-21. ISBN 4042250068.
4. HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny: Grammatica italiana*. Praha: LEDA, 2004, s. 158-248. ISBN 80-7335-041-6.
5. PATOTA, Giuseppe. Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo. Wyd. 3. Milano: Garzanti, 2006, s. 103. ISBN 8848040314.
6. SERIANNI, Luca. Grammatica Italiana: Italiano comune e lingua letteraria. Torino: UTET Libreria Srl, 1989, s. 379-487. ISBN 978-88-6008-057-8.
7. WOTKEOVÁ, Zuzana. *Imparate l'italiano: naučte se italsky*. Brno: Lingua centrum H. E., 1991, s. 129-131. Učebnice (Lingua centrum HE). ISBN 80-901089-2-x.

Elektronické zdroje

1. Giulio Cesare, trovato il punto esatto in cui fu pugnalato da Bruto. Il Giornale.it [online]. [cit. 2017-11-08]. Dostupné z: <http://www.ilgiornale.it/news/cronache/giulio-cesare-trovato-punto-esatto-cui-fu-pugnalato-bruto-845833.html>
2. KROBOTOVÁ, Milena. *Mluvené projevy - praktikum* [online]. 2009 [cit. 2017-11-08]. Dostupné z: http://kcjl.upol.cz/kombcj/studijni_opory/mluvene_projevy_praktikum.pdf. UPOL.
3. KRČMOVÁ, Marie. Řeč mluvená a řeč psaná. *Fonetika a fonologie* [online]. 2008 [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js08/fonetika/ucebnice/ch02.html>

4. La comunicazione orale tra l'ascolto e il parlato. Zanichelli [online]. [cit. 2017-11-07]. Dostupné z: <http://online.scuola.zanichelli.it/grammabilita-files/extra-arancione/F2/F2.pdf>
5. MISCIONE, Gian Pietro. Il giorno più corto che ci sia? Lundici [online]. [cit. 2017-11-08]. Dostupné z: <http://www.lundici.it/2009/12/il-giorno-piu-corto-che-ci-sia/>
6. POLDAUF, Ivan. Spojování s předponami při tvoření dokonavých sloves v češtině. Slovo a slovesnost [online]. Ústav pro jazyk český, Akademie věd ČR [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=746>
7. PROCHÁZKOVÁ, Iveta. *Recepce díla Ferdinanda de Saussura v literárněvědném myšlení pražského lingvistického kroužku* [online]. České Budějovice, 2014 [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: https://theses.cz/id/3ew9bx/BP_PROCHZKOV.pdf. Bakalářská práce. Jihočeská Univerzita.
8. SCIAPECONI, Ivan. Ottaviano Augusto - il primo imperatore romano. Il mulino a vento [online]. Copyright Raffaello Libri S.p.A. [cit. 2017-11-07]. Dostupné z: <https://www.ilmulinoavento.it/scuola-primaria/ottaviano-augusto-il-primo-imperatore-romano>
9. Sofia, ultras di destra all'attacco Assaliti fan del Cska: "Comunisti". *Solo Bari* [online]. [cit. 2017-11-08]. Dostupné z: <https://www.solobari.it/forum/viewtopic.php?f=13&t=108506>
10. Veřejné projevy mluvené. *Český-jazyk.cz* [online]. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: <http://www.cesky-jazyk.cz/slovnicek-pojmu/mluveny-projev/#axzz4yITfDBC>
11. ZAMPINO, Pamela. *Komparace českého a italského vzdělávacího systému* [online]. České Budějovice, 2017 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: https://wstag.jcu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=H4sIAAAAAAAAAAGNgYGBkYDMYmJY0MhVmZADxOIpLEktSvVMrwTwRXUugrLG5kYGxmYWpibm5qaGIMVCGAQAmalObOgAAAA**#prohlizeniSearchResult. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Rozdělení Itálie na části severní, střední a jižní	24
Obrázek 2: Graf č. 1	25
Obrázek 3: Graf č. 2	25
Obrázek 4: Graf č. 3	26
Obrázek 5: Graf č. 4	27
Obrázek 6: Graf č. 5	28
Obrázek 7: Graf č. 6	29
Obrázek 8: Migrace obyvatel mezi jednotlivými částmi země	32
Obrázek 9: Graf č. 7	33
Obrázek 10: Graf č. 8	34
Obrázek 11: Graf č. 9	34
Obrázek 12: Graf č. 10	35
Obrázek 13: Graf č. 11	36
Obrázek 14: Graf č. 12	36
Obrázek 15: Graf č. 13	37
Obrázek 16: Graf č. 14	38
Obrázek 17: Graf č. 15	39

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: skloňování pomocných sloves avere a essere	11
Tabulka 2: nepravidelná slovesa v PR	13
Tabulka 3: Znárodnění pohybu respondentů	30

SEZNAM ZKRATEK

PP	passato prossimo
PR	passato remoto
PSD	povaha slovesného děje
Inf	infinitiv
sg	singulár
pl	plurál

SEZNAM ODKAZŮ DOKUMENTŮ

https://www.youtube.com/watch?v=BfTN2dQJ_5A

https://www.youtube.com/watch?v=zn8VjBlgq_s

<https://www.youtube.com/watch?v=fbivFZPqGpE>

<https://www.youtube.com/watch?v=VjndPFcqPGg>

<https://www.youtube.com/watch?v=OF2DyiEoF6s>

<https://www.youtube.com/watch?v=MvoFfGgUWkI>

<https://www.youtube.com/watch?v=1QTg1DUvdpk>

<https://www.youtube.com/watch?v=huMM3HxTxK4>

https://www.youtube.com/watch?v=uxBo_rEb1Us

<https://www.youtube.com/watch?v=XX0ksZQrYw8>